

Susanna Ainesmaa

Shades of Green -instrumentin käyttökokeilu

Case: Pure Waste Textiles Oy

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Vestonomi (AMK)

Vaatetusalan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

31.1.2022

Tiivistelmä

Tekijä:	Susanna Ainesmaa
Otsikko:	Shades of Green -instrumentin käyttökokeilu Case: Pure Waste Textiles Oy
Sivumäärä:	55 sivua + 2 liitettä
Aika:	31.1.2022
Tutkinto:	Vestonomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma:	Vaatetusalan tutkinto-ohjelma
Ohjaajat:	Ülle Liesvirta, kasvatustieteen maisteri Hannes Bengs, muotoilija/artenomi (AMK)

Yritykset viestivät kestävästä toiminnastaan useimmiten joko vapaamuotoisen vastuullisuusviestinnän keinoin tai kolmansien osapuolten hyväksymien sertifikaattien tai ympäristömerkkien kautta. Suurimmalle osalle kuluttajista on kuitenkin vaikea sisäistää eri ympäristö- tai sosiaalista vastuuta kuvaavien merkkien sisältöä, ja vapaamuotoisessa vastuullisuusviestinnässä nähdään haasteita sen luotettavuuden suhteen. Finix-hankkeessa kehitteillä olevassa Shades of Green -instrumentissa on pyritty yhdistämään näiden molempien vastuullisuusviestintätapojen hyvät puolet ja ottamaan huomioon tuotelähtöisessä kestävyuden arvioinnissa koko tuotteen elinkaari kestävä kehityksen näkökulmat laajasti huomioiden.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisena kehittämistyönä, jonka tarkoituksena oli soveltaa Shades of Green -instrumentin kriteerejä käytäntöön yhteistyöyrityksen tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden arvioimisessa. Tavoitteena oli kokeilla Shades of Green -instrumentin toimivuutta käytännössä sekä analysoida laadullisesti instrumentin soveltuvuutta perustuen käyttökokeiluun, kirjallisuuteen ja asiantuntijahaastatteluun tuottaen kehittämisehdotuksia instrumentin jatkokehitystä varten. Opinnäytetyössä pyrittiin yhdistämään yhteistyökumppanina toimineen, kiertotaloutta edistävän Pure Wasten asiantuntijuus ja Shades of Green -instrumentin kehittäminen puolistrukturoidun asiantuntijahaastattelun avulla.

Käyttökokeilu osoitti, että Shades of Green -instrumentti soveltuu erinomaisesti yhteistyöyrityksen tuotteen kestävyuden arviointiin. Asiantuntijahaastattelun ja kirjallisuuden kautta nousi esille teemoja, joita instrumentin jatkokehityksessä voidaan tulevaisuudessa huomioida. Jatkotutkimusaiheina ehdotettiin lisää tämän työn kaltaisten käyttökokeilujen tekemistä erilaisten ja erikokoisten yritysten tuotteisiin eri tuoteryhmät huomioiden sekä Shades of Green -instrumentin testaamista kuluttajilla, jotta saataisiin selville, tuoko instrumentti toivottua selkeyttä kuluttajille suunnattuun vastuullisuusviestintään.

Avainsanat: Vastuullisuus, Shades of Green -instrumentti, vastuullisuusmittari, kestävä kehitys, ympäristökestävyys, sosiaalinen kestävyys, ympäristömerkit, vastuullisuusviestintä

Abstract

Author: Susanna Ainesmaa
Title: Real-World Testing of the Shades of Green Instrument
Case: Pure Waste Textiles Ltd
Number of Pages: 55 pages + 2 appendixes
Date: 31 January 2022

Degree: Bachelor of Arts and Clothing
Degree Programme: Fashion and Clothing
Instructors: Ülle Liesvirta, Master of Arts (Education)
Hannes Bengs, Bachelor of Arts

In most cases, companies usually communicate their sustainability through third-party verified sustainability labels, eco-labels, or free-form sustainability communication. For most consumers, it is not easy to internalize the content of various labels describing environmental or social sustainability, and free-form sustainability communication has challenges in its reliability. In the Finix project, the Shades of Green instrument is under development and has sought to combine the strengths of these two ways of communicating sustainability and consider the sustainability aspects of the whole product life cycle in a product-based sustainability assessment.

This thesis was carried out as exploratory development project. The aim was to apply the criteria of the Shades of Green instrument into practice by assessing the social and environmental sustainability of a partner company's product. The aim was to execute real-world testing of the Shades of Green instrument and qualitatively analyze the functionality and suitability based on user experience, literature, and an expert interview, producing development proposals for further development. This thesis aimed to combine the expertise of Pure Waste, which acted as a partner and promotes the circular economy, and the development of the Shades of Green instrument through a semi-structured expert interview.

The experiment indicated that the Shades of Green instrument is excellent for assessing the sustainability of a partner company's product. Through expert interviews and literature, themes emerged that could be taken into account in the further development of the instrument in the future. Further research topics such as this work were suggested in product experiments with products from different companies and sizes, considering different product groups. Future research could also include testing the Shades of Green instrument with the consumers to see if the instrument provides the desired clarity for consumer sustainability communication.

Keywords: Sustainability, Shades of Green instrument, sustainability instrument, sustainable development, environmental sustainability, social sustainability, eco-labels, sustainability communication

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön lähtökohdat	3
2.1	Yhteistyöyritys Pure Waste Textiles Oy	3
2.2	FINIX – Kestävät Tekstiilisteemit	4
2.3	Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset	5
2.4	Tutkimusmenetelmät ja tiedonkeruu	6
2.5	Aiheen rajaus	9
3	Kestävä kehitys	10
3.1	Ympäristökestävyys	11
3.2	Taloudellinen kestävyys	13
3.3	Sosiaalinen kestävyys	13
3.4	Kiertotalous	14
3.5	Vastuualoitteita, asetuksia ja sertifikaatteja	15
3.5.1	REACH	16
3.5.2	GRS	17
3.5.3	SA8000	18
3.5.4	Amfori BSCI	19
3.5.5	Sedex	19
3.5.6	Fair Wear Foundation – Code of Labour Practices	20
4	Shades of Green -instrumentti	22
5	Shades of Green -instrumentin soveltaminen käytäntöön	25
5.1	Kestävän kehityksen vähimmäisintegrointi	25
5.2	Kestävän kehityksen edistynyt integrointi	28
5.3	Kestävän kehityksen innovaatio	30
6	Analyysi, tulokset ja johtopäätökset	33
6.1	Shades of Green -instrumentin käyttökokemus ja soveltuvuus	33
6.1.1	Shades of Green -instrumentin tuotekohtaisuus	34
6.1.2	Tuotteen kestävä suunnittelu	35
6.1.3	Kierrätysmateriaalit ja tuotteen laatu	36
6.1.4	Tuotteen lisäpalvelut	39

6.1.5	Shades of Green -instrumentin kehittämiskohteet	39
6.1.6	Shades of Green -instrumentin tasojen luokittelu	42
6.1.7	Hinnoittelu ja tuotteiden validointi	43
6.2	Johtopäätökset Shades of Green -instrumentista	44
6.2.1	Soveltuvuus	44
6.2.2	Kehitysehdotukset	46
7	Pohdinta	48
	Lähteet	53
	Liitteet	56
	Haastattelurunko	56
	Suostumus tutkimukseen osallistumisesta	57

1 Johdanto

Tekstiili- ja vaatetusalan haasteina ovat pitkät toimitusketjut sekä tuotteiden ympäristölliset ja sosiaaliset vaikutukset. Tietoa vastuullisuuteen ja kestävään toimintaan liittyvistä tekijöistä on tänä päivänä kuitenkin helpommin saatavilla kuin koskaan aiemmin. Vaikka tarjontaa vastuullisista tuotteista ja palveluista on saatavilla, kestävyteen suuntautuneet valinnat näkyvät kuluttajien ostokäyttäytymisessä vielä hyvin hitaasti. Yritykset viestivät yleensä kestävästä toiminnastaan joko vapaamuotoisen vastuullisuusviestinnän keinoin tai kolmansien osapuolten hyväksymien sertifikaattien tai ympäristömerkkien kautta. Vaikka molemmissa näistä vastuullisuusviestintätavoista on omat hyvät puolensa, suurimmalle osalle kuluttajista on kuitenkin vaikea sisäistää eri ympäristö- tai sosiaalista vastuuta kuvaavien merkkien sisältöä, ja vapaamuotoinen vastuullisuusviestintä puolestaan kohtaa haasteita luotettavuuteen liittyen. (Turunen & Halme 2021, 1–2.)

Yritysten näkökulmasta ympäristömerkkien saaminen vaatii paljon dokumentointia ja resursseja, minkä vuoksi ne ovat helpommin isompien yritysten saavutettavissa. Vaikka kolmansien osapuolten myöntämät ympäristömerkit ovatkin luotettavia ja antavat perusteellista tietoa tuotteista, mikään merkeistä ei kata sekä tuotteen ympäristö- että sosiaalisia vaikutuksia. Tarvetta olisi selkeälle ja kattavalle mutta samalla yksinkertaiselle ja luotettavalle vastuullisuusviestinnälle, joka tukisi kuluttajien päätöksentekoa vastuullista kulutuskäyttäytymistä kohti. Kestävään kehitykseen tarvitaan mukaan niin yritykset kuin kuluttajatkin: yrittäjät tarjoamaan vastuullisesti valmistettuja tuotteita ja palveluita sekä kuluttajat valitsemaan juuri nämä tuotteet ostohetkellä. (Turunen & Halme 2021, 1–3.)

Finix-hankkeessa kehitteillä oleva Shades of Green -instrumentti on luotu auttamaan kuluttajia ostopäätöksissä instrumentin kautta saatavalla yksinkertaisella, mutta kokonaisvaltaisella tiedolla tuotteen ympäristöllisistä ja sosiaalisista vaikutuksista. Shades of Green -instrumentin tarkoitus on olla helppokäyttöinen menetelmä, jonka avulla voidaan selkeyttää vastuullisuusviestintää kuluttajien suun-

taan sekä selventää yrityksen sisäistä vastuullisuuspolkua. Yhden kapean kestävyysnäkökulman sijaan Shades of Green -instrumentissa yhdistyy olennaiset vastuullisuusnäkökulmat tuotteen elinkaariajattelun ympärille. Instrumentissa vastuullisuus jakautuu kolmeen tasoon, minkä vuoksi se antaa tietoa myös tuotteen vastuullisuuden tasosta. (Turunen & Halme 2021, 1, 3.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on esitellä kehitteillä olevaa ja ajankohtaista Shades of Green -instrumenttia, sen taustoja ja toimintaperiaatteita sekä soveltaa instrumenttia käytäntöön työelämäyhteistyökumppanin tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden arvioimisessa. Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia Shades of Green -instrumentin soveltuvuutta tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden mittaamiseen käyttökokeilun, kirjallisuuden, tutkimustiedon sekä asiantuntijahaastattelun analyysin kautta tuottaen kehittämissuhteita Finix-hankkeen tutkijoille instrumentin jatkokehitystä varten.

Opinnäytetyössä avataan ensin opinnäytetyön lähtökohdat sekä opinnäytetyön kannalta keskeisiä käsitteitä kirjallisuuden ja tutkimustiedon avulla. Shades of Green -instrumentin ja sen toimintaperiaatteiden esittelyn jälkeen opinnäytetyössä sovelletaan instrumentin kriteerejä yhteistyöyrityksen tuotteen arvioimiseen ja kuvataan prosessi lukijalle yksityiskohtaisesti. Tämän jälkeen opinnäytetyössä analysoidaan Shades of Green -instrumentin käytettävyyttä ja soveltuvuutta yhteistyöyrityksen tuotteen ympäristö- ja sosiaalisen kestävyysarvioimiseen. Analyysin jälkeen esitetään opinnäytetyön tulokset ja johtopäätökset. Pohdinnassa arvioidaan opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista, opinnäytetyöprosessia, työn luotettavuutta ja eettisyyttä sekä tulosten sovellettavuutta. Lisäksi pohdinnassa esitetään jatkotutkimusehdotuksia aiheen tiimoilta.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

Tässä kappaleessa kerrotaan opinnäytetyön lähtökohdista: yhteistyöyrityksestä, Finix-hankkeesta, tutkimuksen motiivista ja tutkimuskysymyksestä, tutkimusmenetelmästä ja tiedonkeruusta sekä aiheen rajauksesta. Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimi Pure Waste Textiles Oy, josta yhteishenkilönä oli yrityksen perustajaosakas ja vastuullisuusjohtaja Hannes Bengs. Finix-hankkeesta yhteishenkilönä toimi tutkija ja kauppatieteiden tohtori Linda Turunen, yksi Shades of Green -instrumentin kehittäjistä.

2.1 Yhteistyöyritys Pure Waste Textiles Oy

Pure Waste Textiles Oy on vuonna 2013 perustettu eettiseen liiketoimintaan ja tekstiilijätteen hyötykäyttöön erikoistunut yritys. Pure Wasten toiminta-ajatus jaetaan kolmeen osaan: Pure Waste valmistaa kierrätettyjä tuotteita ja inspiroi omalla esimerkillään kuluttajia, yrityksiä ja organisaatioita tavoittelemaan vastuullisempia valintoja sekä tekee töitä sen eteen, että maailmassa ei olisi tulevaisuudessa tekstiilijätettä. Yrityksenä Pure Waste uskoo, että pienikin toimija voi saada aikaan suuren muutoksen. Pure Waste on omistautunut kehittämään ja valmistamaan niin lankoja, materiaaleja kuin tuotteita ainoastaan kierrätyskuiduista. (Pure Waste maailma 2021.)

Pure Wasten toimintaa ohjaavat yrityksen mukaan uranuurtajuus, kestävyys, yhdenvertaisuus ja sinnikkyys. Pure Waste on panostanut innovaatioihin ja kehitystyöhön sekä kiertotalouden edistämiseen omalla toiminnallaan. Yrityksenä Pure Waste on avoin ja rehellinen sekä pyrkii läpinäkyvyyteen kaikessa toiminnassaan. Yrityksen päivittäisessä työssä otetaan huomioon niin sosiaalinen, taloudellinen kuin ympäristövastuukin. Henkilöstöstä pidetään hyvää huolta, sillä motivoitunut ja sitoutunut henkilöstö on yritykselle suuri vahvuus ja voimavara. Vastuullinen luonnonvarojen käyttö ja vastuu ympäristöstä huomioidaan muun muassa valmistamalla tuotteet vain kierrätysmateriaaleista. Tekstiiliteollisuuden sivutuotteena syntyvää leikkuujätettä hyödynnetään tuotannossa, minkä myötä

Pure Wasten tuotteissa ei käytetä lainkaan neitseellisiä raaka-aineita. Kierrätysmateriaalien hyödyntäminen tuotannossa pienentää huomattavasti tuotteiden vesi- ja hiilijalanjälkeä neitseellisistä kuiduista valmistettuihin vastaaviin tuotteisiin verrattuna. Kaiken tämän mahdollistaa Pure Wasten vastuullisin toimin ja hyvää hallintotapaa noudattaen saavutettu taloudellinen kannattavuus. (Pure Waste maailma 2021.)

Pure Waste toimii edelläkävijäyrityksenä vaatetusalalla, sillä se ilmoittaa verkkosivuillaan jokaisen tuotteen vesi- ja hiilijalanjäljen. Pure Wasten pyrkimys onkin lisätä tietoa sekä palvella kuluttajia yksityiskohtaisella ja vertailukelpoisella tiedolla puhuessaan niin hiili- ja vesijalanjäljestä kuin myös hiili- ja vesikädenjäljestä. Materiaali- ja vaatetuotannon päästöjen sekä vedenkulutuksen laskelmat on tehnyt Remo BV ja ne löytyvät Pure Wasten verkkosivuilta yrityksen vastuullisuusraportista. Myös yrityksen oman toiminnan ja logistiikan päästöt on laskettu ja raportoitu. (Pure Waste 2021, 5, 33–34.)

2.2 FINIX – Kestävät Tekstiilisyteemit

Finix on vuonna 2019 käynnistynyt monitieteinen tutkimushanke, joka tuottaa uutta tieteellistä tutkimusta tekstiilijärjestelmien kestävyysnäkökulmista. Finixin tutkimusryhmällä on asiantuntijuutta materiaalitutkimuksesta, tekstiili- ja vaatesuunnittelusta, kestävästä kehityksestä, lainsäädännöstä ja viestinnästä sekä digitaalisesta tekniikasta. Tutkimushanketta rahoittaa Suomen Akatemian yhteydessä toimiva Strategisen tutkimuksen neuvosto. (Finix 2020.)

Finixin kuusivuotista tutkimushanketta johtaa vastuullisen liiketoiminnan professori Minna Halme Aalto-yliopistosta. Vuorovaikutuksessa yritysten, kansalaisjärjestöjen ja julkisen sektorin kanssa hankkeen tutkijat kehittävät järjestelmää, joka edistää kestävästä kehitystä maailmanlaajuisesti. Hankkeen tavoitteena on saavuttaa tieteellisiä läpimurtoja uusien kestävien materiaalien, digitaalisten innovaatioiden, uusien suunnittelustrategioiden, kiertotalouden hallinnan sekä kestä-

vyysvaikutusten saralla. Finixin tutkimushankkeessa Shades of Green -instrumenttia kehittävät professori Minna Halme yhdessä tutkijatohtori Linda Turusen kanssa. (Finix 2020.)

2.3 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on soveltaa kehitteillä olevan ja ajankohtaisen Shades of Green -instrumentin kriteerejä yhteistyöyrityksen tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden mittaamiseen. Tietoperustan esittämisen jälkeen tavoitteena on tutkia Shades of Green -instrumentin toimivuutta käytännössä sekä analysoida instrumentin soveltuvuutta yhteistyöyrityksen tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden mittaamiseen niin käyttökokeilun, kirjallisuuden ja tutkimustiedon kuin asiantuntijahaastattelun kautta. Opinnäytetyön tavoitteena on yhdistää Shades of Green -instrumentin soveltaminen käytäntöön, instrumentin kehittäminen sekä kiertotaloutta edistävän Pure Wasten asiantuntijuus ja tuottaa kehitysideoita Shades of Green -instrumentin jatkokehitystä varten. Lisäksi opinnäytetyö tuo Shades of Green -instrumenttia tutuksi vaatetusalan opiskelijoille ja alalla toimiville heidän mahdollisesti löytäessään tämän opinnäytetyön Theseuksesta.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

- *Miten Shades of Green -instrumentti soveltuu yhteistyöyrityksen tuotteen ympäristö- ja sosiaalisen kestäväyyden mittaamiseen?*

ja

- *Mitä Shades of Green -instrumentin kehittämisessä tulisi jatkossa ottaa huomioon?*

2.4 Tutkimusmenetelmät ja tiedonkeruu

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö, joka toteutettiin tapaustutkimuksena. Opinnäytetyöprosessi aloitettiin maaliskuussa 2021. Tutkimuksellinen kehittämistyö sisältää usein käytännön ongelmien ratkaisua sekä uusien ideoiden, käytäntöjen, tuotteiden tai palvelujen tuottamista ja toteuttamista. Siinä, missä tieteellinen tutkimus pyrkii tuottamaan ilmiöistä uutta teoriaa, tutkimuksellinen kehittämistyö pyrkii saamaan aikaan käytännön parannuksia tai uusia ratkaisuja tutkimuksen keinoin. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä on kyse uudeltaisesta suuntautumisesta niin teoriaan kuin käytännön toteutukseen, jonka etenemisessä on keskeistä järjestelmällisyys, analyttisyys ja kriittisyys. (Moilanen, Ojasalo & Ritalahti 2020, 19, 21.)

Tietoperusta, johon kehittämistyön suunnittelu ja toteuttaminen nojaavat, on käsitejärjestelmä, jossa käsitteet ja niiden väliset suhteet määritellään (Moilanen ym. 2020, 34). Tietoperustan tälle opinnäytetyölle muodostivat Shades of Green -instrumentin periaatteet sekä sen kannalta keskeiset termit ja käsitteet, joita avataan kappaleessa kolme. Tietoperusta kirjoitettiin perustuen alan kirjallisuuteen, ajankohtaisten vertaisarvioitujen tutkimusten tuottamaan tietoon sekä luotettaviin verkkolähteisiin. Lähestymistavaksi opinnäytetyöhön valittiin tapaustutkimus, sillä opinnäytetyön tavoitteena oli soveltaa käytäntöön kehitteillä olevaa Shades of Green -instrumenttia sekä yhdistää sen kehittäminen ja Pure Wasten asiantuntijuus. Opinnäytetyön kautta pyrittiin siis saamaan käytännönläheinen kokemus Shades of Green -instrumentin käytöstä ja sen soveltuvuudesta yhteistyöyrityksen tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden tason mittaamisessa ja tuottamaan näin kehittämissuhteita ja -ideoita Shades of Green -instrumentin jatkokehitystä varten. Tapaustutkimukselle tyypillisesti opinnäytetyössä pyrittiin tuottamaan syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa tutkittavasta aiheesta (Moilanen ym. 2020, 52).

Opinnäytetyössä avataan ensin työn kannalta keskeiset käsitteet, esitellään Shades of Green -instrumentin toimintaperiaatteet sekä sovelletaan Shades of Green -instrumentin kriteerejä käyttökokeilussa yhteistyöyrityksen tuotteen arviointiin.

Tämän jälkeen opinnäytetyössä analysoidaan Shades of Green -instrumentin käytettävyyttä ja soveltuvuutta käyttökokeilun, kirjallisuuden, tutkimustiedon ja asiantuntijahaastattelun kautta.

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole tilastolliset yleistykset, vaan sen kautta pyritään esimerkiksi kuvaamaan ilmiötä, ymmärtämään toimintaa ja antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta kyseiselle ilmiölle. Tämän vuoksi on tärkeää, että henkilöillä, joilta tietoa kerätään, on paljon asiantuntemusta tai kokemusta tutkitavasta asiasta. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 85.) Opinnäytetyössä pyrittiin yhdistämään Pure Wasten asiantuntijuus ja Shades of Green -instrumentin kehittäminen puolistrukturoidun asiantuntijahaastattelun avulla. Haastateltavaksi valittiin yhteistyöyrityksestä perustajaosakas Hannes Bengs, joka toimii yrityksen vastuullisuusjohtajana. Bengsillä on paljon kokemusta kiertotaloutta edistävän vaatetusalan yrityksen johtamisesta ja vastuullisen liiketoiminnan kehittämisestä. Jo ennen Pure Wasten perustamista ja sen toiminnan kehittämistä Bengs on ollut mukana perustajajäsenenä myös Costo Oy:ssä, joka aloitti toimintansa vuonna 2006 valmistamalla laadukkaita päähineitä ja asusteita pääosin kierrätetyistä materiaaleista tähdäten sataprosenttisesti kierrätettyjen materiaalien kehittämiseen ja tuottamiseen yhteistyökumppaneidensa kanssa. Bengs on lisäksi Suomen Tekstiili ja Muoti Ry:n vastuullisuusryhmän jäsen ja toiminut asiantuntijaroolissa useissa vastuullista liiketoimintaa ja kiertotalouden edistämistä käsittelevissä paneelikeskusteluissa, tapahtumissa ja podcasteissa.

Haastateltavalle toimitettiin tutkimustiedote ja häneltä pyydettiin kirjallinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Ennen haastattelua hänelle toimitettiin myös kuvaus Shades of Green -instrumentin toimintaperiaatteista, yrityksen esimerkkituotteen arviointiprosessista sekä käyttökokeilun havainnoista. Haastattelukysymykset laadittiin ennakkoon ja niiden sisällössä otettiin huomioon Shades of Green -instrumentin kehitysprosessista nousseita teemoja. Haastattelukysymykset auttoivat löytämään merkityksellisiä vastauksia opinnäytetyön tutkimuskysymysten mukaisesti. Haastattelukysymykset (Liite 1) lähetettiin vastuullisuusjohtajalle ennen haastattelua tutustuttaviksi, jotta haastateltavalla olisi mahdolli-

suus pohtia kysymyksiin vastauksia jo etukäteen ja antaa näin syvällisempiä vastauksia haastattelutilanteessa. Puolistrukturoidulle haastattelulle tyypillisesti (Moilanen ym. 2020, 108) haastattelutilanteessa oli vapaus muuttaa vielä kysymysten tarkempia sanamuotoja sekä kysyä haastattelun kuluessa mieleen nousevia lisäkysymyksiä.

Asiantuntijahaastattelun kautta pyrittiin tuomaan näkyväksi Pure Wasten vastuullisuusjohtajan kokemuksia vastuullisen toiminnan mittaamisesta kiertotaloutta edistävänä vaatetusalan toimijana sekä sitä, miten Shades of Green -instrumentti soveltuu yhteistyöyrityksen tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden mittaamiseen. Haastattelussa pyydettiin Pure Wasten vastuullisuusjohtajalta palautetta Shades of Green -instrumentin hyvistä puolista ja sen kehityskohteista. Lisäksi asiantuntijalta kysyttiin ideoita instrumentin tasojen minimivaatimuksiin, pisteytykseen ja valikoitujen kriteerien arvioimiseen mitattavassa muodossa. Tunnin mittainen haastattelu toteutettiin yksilohaastatteluna Pure Wasten toimistolla Helsingin Kruununhaassa joulukuussa 2021. Haastattelu nauhoitettiin ja litteroitiin aineiston analyysin helpottamiseksi.

Opinnäytetyön avulla pyritään ymmärtämään tutkimusaihetta syvemmin, minkä vuoksi aineiston analyysin lähestymistavaksi valittiin laadullinen analyysi ja päätelmien tekeminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 224). Aineiston analyysi toteutettiin laadullisena analyysinä teoriaohjaavasti eli analyysissä teoria, tässä tapauksessa tietoperusta, toimi apuna analyysin etenemisessä (Sarajärvi & Tuomi 2009, 96). Analysointi aloitettiin lukemalla litteroitu aineisto useaan kertaan, minkä jälkeen siitä poimittiin keskeisimmät asiat ja aineisto tiivistettiin. Haastatteluaineistosta pyrittiin löytämään yhteyksiä tietoperustaan (Moilanen ym. 2020, 110) ja Shades of Green -instrumentin periaatteisiin sekä nostamaan esille kohteita, joita instrumentin kehittämisessä tulisi vielä ottaa huomioon. Tutkimusaineistosta nousevien havaintojen rinnalle tuotiin opinnäytetyössä vuoropuheeseen havaintoja toisista tutkimuksista ja kirjallisuudesta (Vilkka 2021, 205–206).

Tulosten analysoinnin lisäksi opinnäytetyössä pyritään laatimaan tuloksista synteesejä eli kokoamaan yhteen pääseikat ja antamaan vastaukset selkeästi asetettuihin kysymyksiin. Opinnäytetyössä pyritään tuomaan esille olennaiset vastaukset tutkimuskysymyksiin ja perustamaan johtopäätökset näihin synteeseihin. Opinnäytetyössä pohditaan saatujen tulosten merkitystä tutkimusalueella sekä sitä, mikä tulosten laajempi merkitys voisi olla. (Hirsjärvi ym. 2010, 230.)

2.5 Aiheen rajaus

Opinnäytetyössä avataan Shades of Green -instrumentin ja Pure Wasten vastuullisuustekojen kannalta keskeisiä käsitteitä kirjallisuuden ja tutkimustiedon avulla, esitellään kehitteillä olevan Shades of Green -instrumentin periaatteet sekä sovelletaan sen kriteerejä yhteistyöyrityksen tuotteen arvioimisessa. Pure Wasten mallistosta arvioitavaksi valittiin klassikkotuote: miesten t-paita. Opinnäytetyössä rajattiin Shades of Green -instrumentin käyttökokeilu yhteistyöyrityksen yhden tuotteen arviointiin. Tietoperustaan rajattiin Shades of Green -instrumentin periaatteiden avaaminen sekä instrumentin, Pure Wasten vastuullisuustekojen ja kestävän kehityksen kannalta olennaisimpien käsitteiden avaaminen.

Shades of Green -instrumentin tuotetestausta on tehty aiemmin Aalto Yliopiston toimesta Designs for a Cooler Planet -näyttelyä varten, joka oli esillä Otaniemessä syyskuussa 2021 osana Helsinki Design Week:iä. Näyttelyssä esiteltiin Shades of Green -instrumentin periaatteita ja tuotetestauksessa mukana olleet tuotteet oli jaettu näyttelyssä instrumentin kolmelle tasolle niiden vastuullisuuden tason mukaan. Jokaisesta tuotteesta esiteltiin näyttelyssä yksi vastuullisuusteko, joka tuki tietyn Shades of Green -instrumentin kriteerin täyttymistä. (Järvinen 2021.) Myös Eetti Ry on tehnyt tuotetestausta Shades of Green -instrumentista, mutta sen tuloksia ei ollut vielä julkaistu tätä opinnäytetyötä kirjoitettaessa. Opinnäytetyössä rajattiin Shades of Green -instrumentin käyttökokeilu ja instrumentin soveltuvuuden arvioiminen koskemaan Pure Wasten yhtä tuotetta, sillä muiden tekemistä tuotetestauksista ja niissä esiin nousseista tarkemmista huomioista ei ollut tätä kehittämistyötä tehtäessä saatavilla tarkempaa tietoa.

3 Kestävä kehitys

Ympäristöministeriön (Ympäristöministeriö 2021b) mukaan kestävä kehitys on niin maailmanlaajuisesti, alueellisesti kuin paikallisesti tapahtuvaa yhteiskunnallista muutosta, jonka tavoitteena on taata hyvät mahdollisuudet elämään nykyisille ja tuleville sukupolville. Valtion kanslia (Kestävä kehitys a) jakaa kestävä kehityksen kolmeen ulottuvuuteen: ympäristölliseen, taloudelliseen sekä sosiaaliseen kestävyteen, jotka ovat monin eri tavoin kytköksissä toisiinsa. Kestävässä kehityksessä pyritään saavuttamaan taloudellinen kehitys sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla.

Ympäristöllisesti kestävä kehitys tarkoittaa muun muassa luonnonvarojen säästeliästä käyttöä, jätekuormituksen vähentämistä, ilmastonmuutoksen torjumista sekä luonnon monimuotoisuuden ylläpitämistä. Taloudellisesta näkökulmasta kestävä kehityksen edistäminen näyttäytyy muun muassa yrityksen kannattavuuden, kilpailukyvyn ja tehokkuuden ylläpitämisenä ja yhteiskunnan taloudellisen hyvinvoinnin tuottamisena. Sosiaalisesti se tarkoittaa henkilöstön hyvinvoinnista ja osaamisesta huolehtimista, hyvien toimintatapojen noudattamista, ihmisoikeuksien ja kuluttajansuojan kunnioittamista sekä hyvien suhteiden ylläpitämistä sidosryhmiin ja yhteiskuntaan. (Halme, Jalas, Joutsenvirta & Mäkinen 2011, 13.)

Kestävää kehitystä globaalisti edistää Yhdistyneissä Kansakunnissa 2015 sovittu Agenda 2030 -ohjelma, joka sisältää 17 tavoitetta kaikille maailman maille saavutettavaksi vuoteen 2030 mennessä. Suomessa Agenda 2030 -toimeenpanotyötä ohjaa kansallinen toimeenpanosuunnitelma, jossa on tarkemmin määritellyt toimet, joilla Suomi kantaa globaalia vastuuta. Kuviossa 1 on esitelty Agenda 2030:n 17 tavoitetta. (Kestävä kehitys b.)

Kuvio 1. Agenda 2030 -ohjelman tavoitteet (Kestävä kehitys b).

Kuvion 1 sisältämät tavoitteet ovat kaikille maille samat, mutta eri asiat painottuvat alueittain kunkin maan kehitystason huomioiden. Agenda 2030 korostaa tavoitteiden edistämässä toimenpiteiden vaikutusten huomioimista siten, että ympäristöllinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys tulisi tarkasteltua kokonaisuutena. (Kestävä kehitys b.)

Yhdistyneiden Kansakuntien kestävä kehityksen tavoitteet ovat myös Pure Wasten strategian ytimessä. YK:n 17 tavoitteesta on valittu kolme, joita Pure Waste toiminnallaan erityisesti keskittyy edistämään: puhdas vesi ja sanitaatio, ihmisarvoinen työ ja talouskasvu sekä vastuullinen kuluttaminen ja tuotanto. (Pure Waste 2021, 7–8.)

3.1 Ympäristökestävyys

Ympäristökestävyydessä on kyse biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemin toimivuuden säilyttämisestä sekä ihmisten taloudellisen ja aineellisen toiminnan suhteuttamisesta luonnon kestävyyskykyyn pitkällä aikavälillä. Keskeistä ympäristö-

kestävyydessä on varovaisuusperiaatteen noudattaminen eli ennen toimiin ryhtymistä riskien, haittojen ja kustannusten arvioiminen. (Ympäristöministeriö 2021b.) Lähdeperiaate ympäristökestävyydessä tarkoittaa haittojen synnyn ennalta estämistä ja torjumista siellä, missä haitta saa alkunsa. Aiheuttamisperiaatteen mukaan ympäristöä vahingoittavan tahon tulee mahdollisuuksien mukaan korvata aiheutuneet vahingot. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala 2019, 108.)

Yritysvastuuseen sisältyvä ympäristövastuu alkaa yrityksen vapaaehtoisista toimista, joita yritys tekee lainsäädännön vaatiman minimitason jo täytyttyä ympäristönsuojelun tason parantamiseksi, ympäristön pilaantumisen estämiseksi ja luonnonvarojen kestävästä käytön edistämiseksi (Liappis ym. 2019, 100). Yrityksen ympäristövaikutukset lasketaan mukaan sen ekologiseen jalanjälkeen sisältäen luonnonvarojen käytön, päästöt maahan, ilmaan ja vesiin sekä jätteiden määrän ja käsittelyn. Jalanjäljen koko vaihtelee suuresti toimialoittain, minkä vuoksi se ei suoraan kerro yrityksen ympäristöllisestä vastuunotosta. Yritysten tulisi kuitenkin pyrkiä jatkuvasti pienentämään omaa jalanjälkeään. Ympäristöllinen vastuunotto tuo myös taloudellista hyötyä, sillä sen myötä yrityksen on mahdollista tavoitella suurempia markkinaosuuksia ja voittoja tai välillisesti nostaa yrityksen imagoa. Yrityksen ympäristöllisesti kestävämpi imago vetää puoleensa lisää asiakkaita, sijoittajia ja yhteistyökumppaneita sekä saa viranomaiset, kansalaisjärjestöt, tiedotusvälineet ja näin suuremman yleisön pysymään puolellaan. (Ketola 2005, 46–47.)

Ympäristökestävyyttä voidaan vaatedusalalla tukea luomalla uusia tuote- ja palvelukonsepteja, valitsemalla ympäristöä säästäviä tai ekotehokkaita raaka-aineita, pienentämällä käytetyn materiaalin kokonaismäärää ja optimoimalla tuotantoprosesseja. Lisäksi siihen voidaan vaikuttaa tuotteen käytön aikaisia ympäristövaikutuksia vähentämällä, tuotteen käyttöä optimoimalla sekä tuotteen käytöstä poiston kautta luomalla tuotteelle kierrätys- tai uusiokäyttömahdollisuuksia. (Harmaala & Jallinoja 2012, 122.)

3.2 Taloudellinen kestävyys

Ympäristöministeriön (2021b) mukaan taloudellisella kestävyydellä tarkoitetaan kasvua, joka on sisällöltään ja laadultaan tasapainoista ilman velkaantumista tai varantojen hävittämistä. Kestävä talous on elinehto yhteiskunnan hyvinvoinnille ja on myös sosiaalisen kestävyuden perusta. Liappis ym. (2019, 73) täydentää, että taloudellinen vastuu ja yrityksen hyvä hallinto tulisi nähdä kokonaisuutena, joka pitää sisällään yritystoiminnan välittömät ja välilliset taloudelliset vaikutukset niin sidosryhmiin kuin yhteiskuntaan.

Taloudelliseen kestävyYTEEN liittyy yritysten omistajien tarpeiden tyydyttäminen voiton tuottamisena, yrityksen pääoman arvon nostamisena ja toisaalta rahoittajien tarpeiden tyydyttäminen korkojen ja lyhennysten maksamisena. Yritysten taloudellinen vastuullisuus ilmenee myös ihmisten työllistämisenä yrityksen eri toimitusketjun vaiheissa sekä verojen maksamisena, jonka kautta paikallisia yhteisöjä ja yhteiskuntaa voidaan kehittää. Näiden lisäksi taloudelliseen vastuullisuuteen liittyy läheisesti myös rajat, jotka voiton tavoittelulle on asetettava, jotta hyviä hallinnointitapoja noudatettaisiin. Etenkin halvan työvoiman maissa haasteena on korruptio, joka ilmenee lahjuksina, kiristämisenä sekä nepotismina eli sukulaisten suosimisena liike-elämässä. Korruptio lisää köyhyyttä, estää hyvinvoinnin jakautumista kansalaisten keskuuteen ja estää oikeudenmukaisen yhteiskunnan rakentamista. Vastuuperiaatteiden mukaan toimiminen ja yhteistyökumppaneilta saman vaatiminen on avainasemassa korruption vähentämisessä. (Ketola 2005, 32–33, 36–37.)

3.3 Sosiaalinen kestävyys

Sosiaalisen kestävyuden ytimessä on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen sukupolvelta toiselle. Sosiaaliseen kestävyYTEEN liittyvillä haasteilla, kuten jatkuvalla väestönkasvulla, köyhyydellä, ruoka- ja terveydenhuollolla, sukupuolten välisellä tasa-arvolla ja koulutuksen järjestämisellä on huomattavia vaikutuksia ympäristö- ja taloudelliseen kestävyYTEEN. (Ympäristöministeriö 2021b.)

Sosiaalisessa vastuussa yritys vastuun näkökulmasta on kyse yritystoiminnan vaikutuksista ihmiseen ja vastuun kantamisesta näistä vaikutuksista. Yksinkertaisuudessaan vastuun ydin on ihmisten huomioimista, arvostamista ja hyvää kohtelua. Tämä ihmisoikeusvastuu luo pohjan muille sosiaaliseen vastuuseen kuuluville elementeille, joita ovat muun muassa laaja-alaiset työhyvinvointiin, ihmisten johtamiseen ja hyvään asiakaspalveluun liittyvät tekijät. (Liappis ym. 2019, 128–129.)

Länsimaissa sosiaaliseen vastuuseen liitetään monia lainsäädännön ja työehtosopimusten velvoitteet ylittäviä toimia, jotka edistävät henkilöstön hyvinvointia, työturvallisuutta ja osaamisen kehittämistä. Välillisesti yrityksen toiminnan sosiaalinen vastuullisuus ulottuu myös yhteistyökumppaneiden ja alihankkijoiden henkilöstöön sekä raaka-aineiden tuottajiin. Kansainvälisellä yrityksellä toimintaa säätelee monet lait, mutta kehittyvissä maissa, joissa lainsäädäntö ja sen valvonta on vasta kehitteillä, yritykset voivat toteuttaa sosiaalista vastuullisuutta omien valintojensa pohjalta. Sosiaalisen vastuullisuuden painopisteet voivat tällöin olla muun muassa työolojen kehittämisessä, peruspalkkatason määrittämisessä, lahjonnan vastaisen toiminnan kehittämisessä sekä lapsi- ja orjatyövoiman ehkäisemisessä. Asiakkaiden näkökulmasta sosiaalinen vastuu ulottuu myös tuoteturvallisuuden varmistamiseen, kuluttajansuojan kehittämiseen sekä vastuulliseen markkinointiviestintään. (Harmaala & Jallinoja 2012, 20–21.) Yritysten omat toimintalinjaukset, kuten eettiset ohjeistukset, auttavat yritysten vastuullisuusriskien hallinnassa (Liappis ym. 2019, 143).

3.4 Kiertotalous

Ympäristöministeriön (2021a) mukaan kiertotaloudella tarkoitetaan materiaalien hyödyntämistä tehokkaasti ja kestävästi sekä sitä, että materiaalit säilyvät kierrossa pitkään turvallisesti. Kiertotalouteen liittyy myös tuotteiden jakaminen, vuokraaminen, korjaaminen sekä kierrättäminen. Palvelullistaminen, jossa käyttöoikeudesta maksamalla korvataan tuotteiden omistamista, on myös osa kiertotaloutta. Kiertotaloudesta voidaan puhua uutena taloudellisena toimintatapana,

joka tuottaa hyvinvointia taloudellisesti maapallon kantokyvyn huomioiden. Kiertotalous uudistaa yhteiskunnan rakenteita ja toimintamalleja, hyödyntää tehokkaasti digitalisaatiota ja on keino vähentää luonnonvarojen käyttöä. Suomen valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen kiertotalouden strategisesta ohjelmasta huhtikuussa 2021. Ohjelman tavoitteena on luoda kiertotaloudesta talouden uusi perusta vuoteen 2035 mennessä. (Ympäristöministeriö 2021a.)

Kiertotalous vaatetusalan näkökulmasta on monitasoinen ja siihen liittyy läheisesti kestävä muodin kuluttaminen ja kuluttamisen vähentäminen, uudenlaiset suunnittelustrategiat, uudenlainen suunnitteluymmärrys ja liiketoiminta-ajattelu sekä tekstiilijäte. Näiden kaikkien osa-alueiden huomioiminen on tärkeässä roolissa laajemman muutoksen aikaansaamisessa, materiaalien läpikulun hidastamisessa ja lopulta tekstiilijäteongelman ratkaisemisessa. Kiertotalouden keskiössä vaatetusalalla on kehittää kestävämpi ja suljetun kierron omaava järjestelmä, jossa keskitytään tuotteiden käyttökertojen lisäämiseen sekä tuotteiden ja materiaalien arvon säilyttämiseen niin pitkään kuin mahdollista. Materiaalit tulee kierrättää useampaan kertaan, suunnittelun tulee kaikilta osin tukea kierrätettävyyttä ja ottaa jo alun perin huomioon tuotteen useat elinkaaret. Materiaalien tulee virrata järjestelmässä, tekstiilijäte tulee kerätä ja sitä tulee arvostaa arvokkaana raaka-aineena. Lisäksi tuotteet tulee kerätä takaisin niiden elinkaaren loppussa. Kiertotalouteen vaatetusalalla siirryttäessä täytyy huomioida kaikki alan toimijat suunnittelijoista, tuottajista, valmistajista, yrittäjistä aina kuluttajiin saakka. (Niinimäki 2018, 7, 17.)

3.5 Vastuualoitteita, asetuksia ja sertifikaatteja

Tekstiili- ja vaatetusala kohtaa lukuisia sosiaaliseen vastuuseen liittyviä haasteita tuotteen toimitusketjun varrella, kuten tehtaiden heikot työolot, matalat palkat, liian pitkät työpäivät sekä turvattomat työolosuhteet, minkä lisäksi alaan liittyy myös monia negatiivisia ympäristövaikutuksia. Tietoisuuden lisääminen ja strategiat tiedottamisessa ovat keskiössä vastuullisen hankinnan, vastuullisen kulutta-

misen sekä kestäväen kehityksen edistämässä. Tietoisuuden lisäämisessä ja kulluttajien päätöksenteon tukemisessa voidaan käyttää apuna vastuullisuutta ilmaisevia kolmansien osapuolten myöntämiä sertifikaatteja, vastuualoitteita ja ympäristömerkkejä. Vastuullisuuden eri osa-alueita ilmaisevien merkkien ja sertifikaattien avulla voidaan todentaa alihankkijoiden vastuullinen toiminta tai yksittäisen tuotteen sosiaalinen tai ympäristöllinen vastuullisuus. Merkit ja sertifikaatit auttavat yrityksiä huomioimaan vastuullisuuden eri osa-alueiden kannalta olennaisia tekijöitä myös omassa toiminnassaan, minkä lisäksi merkkejä ja sertifikaatteja voidaan hyödyntää tuotteiden markkinointiviestinnässä. (Damert, Koep & Morris 2021, 257, 268.)

Seuraavaksi avataan opinnäytetyön kannalta keskeisimpien ympäristö- ja sosiaalista vastuullisuutta arvioivien sertifikaattien, vastuualoitteiden ja asetusten periaatteita.

3.5.1 REACH

REACH on Euroopan unionin säätämä asetus, joka rajoittaa ihmisten terveyden ja ympäristön hyvinvoinnin kannalta haitallisten kemikaalien käyttöä. Asetus tuli voimaan kesäkuussa 2007. REACH-asetus pyrkii suojelemaan kemikaalien haitoilta sekä tehostamaan EU:n kemikaaliteollisuuden kilpailukykyä. (ECHA.) Asetusta sovelletaan kaikkiin kemiallisiin aineisiin ja niiden seoksiin, joita käytetään niin teollisuudessa kuin myös päivittäistavaroissa. REACH-asetuksen mukaisesti yrityksen tulee kerätä tietoja kemiallisen aineen ominaisuuksista ja käyttöta-voista, arvioida aineen vaarat ja riskitekijät sekä määrittellä edellytykset aineen turvalliselle käytölle ja toimittaa edellä mainitut tiedot Euroopan kemikaalivirastoon, ECHAan, rekisteröimällä aineen.

Suomessa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Tukes, toimii toimivaltaisena viranomaisena, joka käyttää rekisteröintitietoja selvittäessään aineen aiheuttamia riskejä terveydelle tai ympäristölle. (Tukes.) Viranomaiset voivat tarvittaessa kieltää

vaarallisen aineen, mikäli siihen liittyviä riskejä ei voida hallita, tai rajoittaa vaarallisen aineen käytön luvanvaraiseksi. (ECHA.)

3.5.2 GRS

GRS-sertifikaatti on kansainvälinen ja vapaaehtoinen tuotestandardi, jonka avulla voidaan varmistaa lopputuotteen kierrätetty sisältö. Sertifikaatti ulottuu koko tuotantoketjuun ja vaatii kierrätetyn sisällön jäljitettävyyttä, seurantajärjestelmää ja merkitsemistä sekä asettaa vaatimuksia ympäristö- ja sosiaaliselle vastuullisuudelle sekä kemikaalien käytölle. Sertifikaatin avulla voidaan viestiä kuluttajille sitoumuksesta käyttää kierrätettyjä materiaaleja tuotannossa, kun kierrätetyn materiaalin osuus lopputuotteessa on vähintään kaksikymmentä prosenttia. (NSF International 2021.)

GRS-sertifikaatin saadakseen organisaation tulee sosiaalisen vastuullisuuden suhteen kieltäytyä pakkotyön ja lapsityön teettämisestä sekä työntekijöiden syrjinnästä, häirinnästä ja hyväksikäytöstä. Organisaation tulee lisäksi tukea yhdistymisvapautta sekä suostua työehtosopimusneuvotteluihin ja tukea työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta. Organisaation tulee tarjota lain mukaiset tai lain vähimmäistason ylittävät palkat, edut ja työehdot. (NSF International 2021.)

Ympäristö vastuullisuuden suhteen organisaatiolla täytyy olla sertifikaatin kriteerejä noudattava ympäristön ja kemikaalien hallintajärjestelmä. Organisaation tulee valvoa energian ja veden käyttöä, jätevettä, päästöjä ilmaan sekä jätehuoltoa. Sertifikaatti rajoittaa kemikaalien käyttöä GRS-sertifioitujen tuotteiden prosessoinnissa. REACH-asetuksessa määriteltyjen erityistä huolta ihmisten terveydelle ja ympäristön hyvinvoinnille aiheuttavien kemikaalien käyttö on kielletty. (NSF International 2021.)

3.5.3 SA8000

SA8000 on kansainvälinen sosiaalisen vastuullisuuden sertifiointistandardi, joka asettaa raamit organisaatioille toiminnan johtamisesta korkeimpien sosiaalisten standardien mukaisesti. Sertifiointin laati Social Accountability International, SAI, vuonna 1997 ensimmäisenä luotettavana sosiaalisen vastuullisuuden sertifikaattina. SA8000 perustuu kansainväliseen ihmisoikeuksien julistukseen, International Labour Organization, ILO:n, yleissopimuksiin sekä kansallisiin lakeihin. SA8000 painottaa jatkuvaa kehittymistä sosiaalisen vastuullisuuden edistämisessä ja huomioi sen auditoinneissa. Standardi kiinnittää huomiota lapsityöhön, pakkotyöhön ja epävakaisiin työsuhteisiin, terveyteen ja turvallisuuteen, järjestäytymis- ja neuvotteluoikeuteen, syrjintään, kurinpitokäytäntöihin, työaikoihin, palkkaukseen sekä johtamisjärjestelmään. SA8000-sertifiointin tavoitteena on parantaa työoloja ja työntekijöiden hyvinvointia. (SAI 2021.)

SA8000-sertifiointi tarjoaa organisaatitasolla paremmat suhteet työntekijöihin, asiakkaisiin ja ulkopuolisiin sidosryhmiin. Se edesauttaa myös toiminnan tehostamista parantaen laatua ja tuottavuutta sekä vaarojen ja riskien havaitsemista, lisää toimitusketjun hallintaa ja edistää työntekijöiden sitoutuneisuutta työhönsä. Sertifiointi lisää myös organisaation vetovoimaisuutta maailmanlaajuisille ostajille sekä parantaa organisaation asemaa valtion tarjouskilpailuissa. Työntekijöille SA8000-sertifiointi takaa turvallisen ja terveellisen työympäristön, elämiseen riittävän palkan, lisää tietoisuutta oikeuksista ja järjestäytymisen mahdollisuuksista, parantaa suhteita johtoon ja lisää mahdollisuuksia osallistua työpaikan päätöksentekoon. Brändeille ja jälleenmyyjille SA8000-sertifikaatti tarjoaa kattavan yritysvastuujärjestelmän sosiaalisen vastuullisuuden suhteen ja varmistaa tiedon oikeellisuuden kolmannen osapuolen auditointien kautta. (SAI 2021.)

3.5.4 Amfori BSCI

Vuodesta 2003 lähtien toiminut yritysvastuujärjestelmä BSCI pyrkii parantamaan sosiaalista vastuullisuutta globaaleissa toimitusketjuissa. BSCI tarjoaa jäsenyrityksilleen auditointityökaluja, joiden avulla yritykset voivat hallita riskejä toimitusketjuissaan sekä valvoa toimitusketjujen toimintaa. BSCI Code of Conduct on vastuujärjestelmän oma eettinen ohjeisto, jonka periaatteet toimivat ohjenuorana sosiaalisen vastuullisuuden toteuttamisessa yritysten toiminnassa. Eettinen ohjeisto sisältää seuraavat tekijät: järjestäytymis- ja neuvottelu-oikeuden, syrjintäkiellon, oikeudenmukaisen korvauksen, kohtuulliset työajat, työterveyden ja -turvallisuuden, lapsityön kiellon, nuorten työntekijöiden erityisen suojelun, epävakaiden työsuhteiden ja pakkotyön kiellon, ympäristönsuojelun sekä vastuulliset kauppatavat. BSCI organisoii tehtaiden auditointeja riskimaissa ja tarjoaa myös koulutusta, työpajoja sekä verkko-opiskelumahdollisuuksia jäsenilleen, jotta jatkuva kehittyminen vastuullisen toiminnan edistämiseksi olisi mahdollista. BSCI:n tavoitteena on yhdessä jäsentensä kanssa edistää YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista. (Amfori 2019.)

BSCI:n auditointimalli sisältää yrityksen itsearviointin sekä SA8000-sertifioijiksi hyväksytyjen kansainvälisten sertifiointilaitosten auditointin. BSCI-auditointi on useimmiten kaksipäiväinen. Auditointin tulokset kirjataan tietokantaan ja hyväksytystä auditoinnista liitetään järjestelmään auditointiraportti. BSCI:n jäsenet näkevät tietokannasta omien sopimuskumppaniensa tulokset. Kun auditointi on kertaalleen tehty, se on kaikkien BSCI-jäsenten käytettävissä, joiden sopimuskumppani kyseinen toimittaja on. BSCI:n tärkeimmät dokumentit mukaan lukien eettinen ohjeisto, on käännetty useille kielille. (STJM 2016, 49.)

3.5.5 Sedex

Sedex on maailmanlaajuinen jäsenjärjestö, joka tarjoaa verkkoalustan yrityksille työolojen parantamiseen globaaleissa toimitusketjuissa. Auditointijärjestelmänsä, käytännönläheisten työkalujen, palvelun ja yhteistyöverkoston kautta

Sedex auttaa yrityksiä kehittämään vastuullisia ja kestäviä liiketoiminnan käytäntöjä. Sedex on yritysten perustama, tarjoaa palveluja yli kymmenellä eri kielellä, tukee erilaisia ja erikokoisia yrityksiä yksilöllisesti ja yhdistää ympäri maailmaa lähes 60 000 eri jäsenyritystä, joilla kaikilla on pyrkimys edistää eettistä kaupan-tekkoa. (Sedex 2021.)

Sedexin tavoitteena on auttaa organisaatioita maailmanlaajuisesti parantamaan ihmisten elämää, joita heidän toimintansa koskettaa. Sedexin arvoihin kuuluu se, että jokaista eri toimitusketjun vaiheissa työskentelevää ihmistä kohdellaan tasa-vertaisesti ja että heille tarjotaan turvallinen työympäristö sekä elämiseen riittävä palkka. Sedexin tavoitteena on mahdollistaa kestävä ja vastuullinen hankinta yhteistyön, tiedon keräämisen ja jakamisen kautta sekä tehdä toimitusketjuista läpinäkyviä yritysten käyttöön tarjottavien helppokäyttöisten työkalujen ja palvelujen kautta. Sedex pyrkii suojelemaan ihmisiä, ympäristöä sekä liiketoimintaa ennakoidulla ja hallitsemalla riskit. (Sedex 2021.)

3.5.6 Fair Wear Foundation – Code of Labour Practices

Fair Wear Foundation (Fair Wear) on voittoa tavoittelematon järjestö, joka uskoo kestävämpään vaateteollisuuteen. Fair Wearin tavoitteena on vaateteollisuus, joka mahdollistaa työntekijöilleen turvallisen ja kunnollisen työympäristön sekä elämään riittävän palkan kohtuullisella työmäärällä. Fair Wear keskittyy toiminnassaan erityisesti tuotteiden valmistukseen, sillä tämä on tuotteen koko toimitusketjun kannalta yksi työvoimavaltaisimmista osista. Fair Wearilla on yli 140 jäsenyritystä, jotka ovat sitoutuneet edistämään kestävämpää ja vastuullisempaa tapaa valmistaa vaatteita. Fair Wear tekee yhteistyötä tehtaiden, ammattiliittojen, kansalaisjärjestöjen sekä hallitusten kanssa löytääkseen uusia ratkaisuja vaatealan ongelmiin. (Fair Wear.)

Fair Wearin työikäntöjen säännöstö on tärkein työkalu Fair Wearin ja sen jäsenyritysten välillä ja se koostuu kahdeksasta työnormista, jotka pohjautuvat

ILO:n yleissopimukseen sekä YK:n ihmisoikeusjulistukseen. Työnormeja ovat vapaaehtoinen työsuhde, ammatillinen järjestäytymisvapaus ja neuvotteluoikeus, syrjintäkielto työpaikalla, lapsityövoiman kieltäminen, kohtuulliset työajat, turvalliset ja terveelliset työolosuhteet sekä oikeudellisesti sitova työsuhde. (Fair Wear.)

Kolmannen osapuolen tarkastukset ovat Fair Wear Foundation mukaan ainoa tapa varmistua yritysten reiluista toimintatavoista, minkä vuoksi Fair Wear tekee tarkastuksia kolmella tasolla. Yritystasolla käydään läpi liiketoimintakäytännöt, jotta saadaan selville mahdollisesti riskejä aiheuttavat tekijät tehdastasolla sekä käytännöt, jotka tukevat parempia työoloja. Tehdastasolla tarkistetaan työolot auditointien kautta ja seurataan työolojen kehittymistä parempaan suuntaan. Työntekijätasolla kuullaan suoraan tehtaan työntekijöiden kokemuksia niin sanotun valituspalvelun kautta, jossa tehtaiden työntekijät voivat itse raportoida työoloista tai niissä havaituista puutteista. Lisäksi Fair Wear järjestää koulutusta tehtailla voimaannuttaakseen tehtaan työntekijöitä. Koulutusta tarjotaan tehtaan työntekijöille ja johdolle ja siinä käydään läpi Fair Wearin työkäytäntöjen säännösten periaatteita. Läpinäkyvyys on keskeisessä roolissa Fair Wearin toimintaa ja myös yritysjäseniltä vaaditaan läpinäkyvyyttä ja rehellisyyttä koko toimitusketjun osalta. (Fair Wear.)

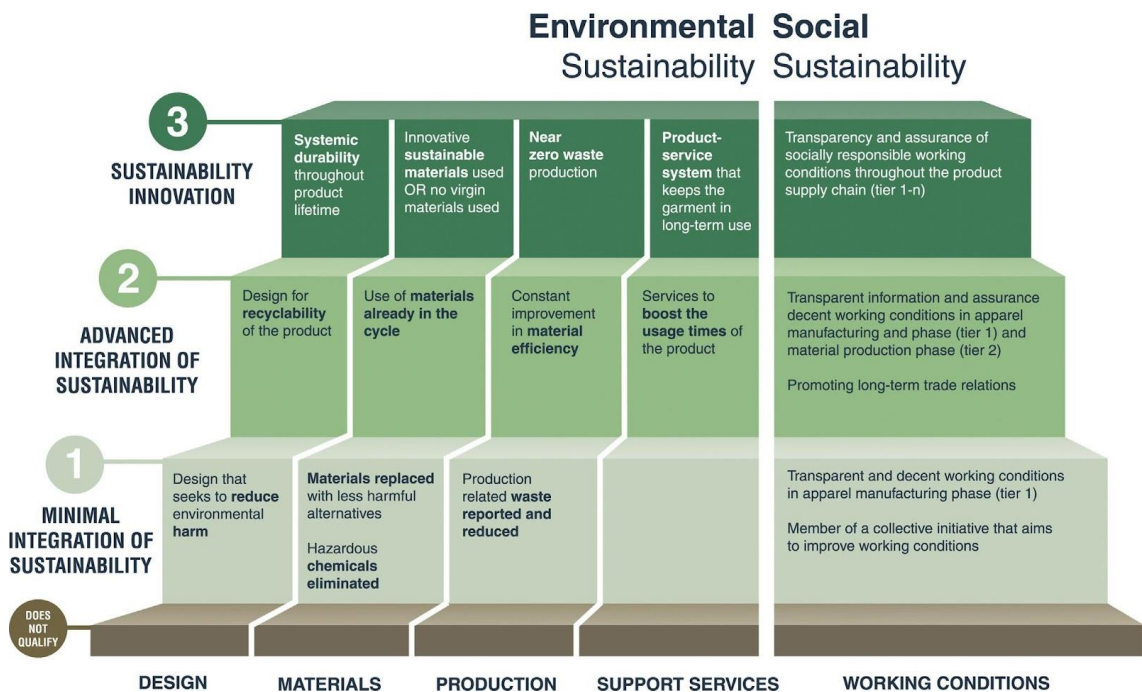
4 Shades of Green -instrumentti

Shades of Green -instrumentti arvioi tuotetta huomioiden niin ympäristö- kuin sosiaalisen kestävyden päätekijät, jotta tuotteen vastuullisuudesta saataisiin mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva. Lisäksi instrumentti jakaa tuotteet kolmeen tasoon vaaleanvihreästä tummanvihreään tuoden esille vastuullisuustyön prosessinomaisuutta. Tuotteet jakautuvat eri tasoille sen mukaan, mikä niiden ympäristö- ja sosiaalisen kestävyden taso on. Tuotteet voivat joko tuottaa vähemmän haittaa ympäristölle ja ihmisille lyhyellä aikavälillä parantaen kestävä kehityksen mukaisia vaihtoehtoja tämänhetkiseen tarjontaan tai tehdä pitkällä tähtäimellä jopa hyvää luoden innovatiivisia uusia tuotteita, palveluita ja liiketoimintamalleja. Kaikki vaatetusalan tuotteet eivät kuitenkaan täytä alimman vaalean vihreän tason vaatimuksia, vaan jäävät instrumentin tasojen ulkopuolelle. (Turunen & Halme 2021, 4–5.)

Tasojen kriteerit mukailevat jo olemassa olevien sosiaalista ja ympäristökestävyyttä todentavien sertifikaattien periaatteita. Sosiaalisen kestävyden tasot noudattavat SA8000-standardin ohjeistusta sekä Fair Wear Foundationin työkäytäntöjen säännöstöä. Instrumentissa vastuullisuus ja kestävyys nähdään moniulotteisena ja instrumentin tavoitteena on kannustaa yrityksiä pyrkimään aina parempaan tulokseen kestävyden suhteen ja viestimään kuluttajille siitä, millä kestävyden tasolla tuote on. Brändin sijaan instrumentti arvioi kestävyden tasoa tuotekohtaisesti, jolloin saadaan konkreettisempia tuloksia. Vaatetusalan toimitusketjut ulottuvat laajalle, joten tulokset ovat yksiselitteisempiä, kun analysoinnin kohteena on yksittäinen tuote koko yrityksen sijaan. (Turunen & Halme 2021, 4–5.)

Tuotteen arvioinnissa otetaan huomioon tuotteen suunnittelu, materiaalit sisältäen hankinnan ja valmistuksen, tuotteen valmistus sekä lisäpalvelut, joilla tarkoitetaan kaikkia palveluja, jotka pidentävät tuotteen elinkaarta. (Turunen & Halme 2021, 4.) Instrumentin kriteerit rakentuvat taso tasolta toistensa päälle, joten ensimmäisen tason vaatimukset tulee ensin täyttyä, jotta tuotetta voidaan arvioida

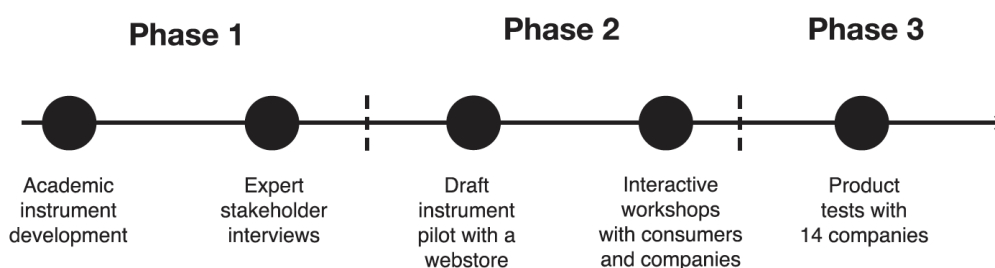
toisella tai kolmannella tasolla. Kuviossa 2 on kuvattuna instrumentin tasot ja avattuna niiden pääkriteerejä. (Turunen & Halme 2021, 5.)

Kuvio 2. Shades of Green -instrumentin tasot (Turunen & Halme 2021, 5).

Ensimmäisellä tasolla tuote pyrkii tuottamaan vähemmän haittaa ympäristölle. Tuotteen sosiaalisen kestävyys näkökulmasta ensimmäisellä tasolla työolot ovat läpinäkyvät ja kunnolliset lopputuotteen valmistuksen osalta. *Toisella tasolla* tuote nojaa kiertotalouden periaatteisiin. Tuotteen sosiaalisen kestävyys näkökulmasta toisella tasolla työolot ovat läpinäkyvät ja kunnolliset myös materiaalin valmistuksen osalta. *Kolmannelle tasolle* yltäessään tuote tekee hyvää pitkällä tähtäimellä ja on konkretisoituma systeemisestä kestävydestä sekä innovatiivisen työn tulos. Tuotteen sosiaalisen kestävyys näkökulmasta kolmannella tasolla työolot ovat läpinäkyvät ja kunnolliset koko toimitusketjun läpi. (Turunen & Halme 2021, 5.)

Shades of Green -instrumenttia on kehitetty kolmivaiheisesti, kuten kuvio 3 havainnollistaa. *Ensimmäisessä vaiheessa* instrumentin kehittäjät ovat tehneet akateemista kehittämistyötä kirjallisuuteen perustuen, mihin instrumentin logiikka nojaa. Instrumentin varhaista versiota kehitettiin kahtatoista sidosryhmän edustajaa haastatellen. *Toisessa vaiheessa* instrumenttia pilotoitiin vastuullisen muodin verkkokaupassa sekä työpajoissa, jotka järjestettiin vastuullista muotia arvostavalle 50 kuluttajalle ja 45 tekstiili- ja vaatetusalan yrityksen edustajalle. *Kolmannessa vaiheessa* tehtiin tuotetestaukset Shades of Green -instrumentin kriteerien mukaisesti neljäntoista tekstiili- ja vaatetusalan yrityksen tuotteeseen heidän yhteyshenkilöidensä kanssa. Pilotoinnin, työpajojen ja tuotetestausten pohjalta saatiin suoraa palautetta ja kehitysideoita, jotka on otettu huomioon instrumentin kehittämistyössä. (Turunen & Halme 2021, 5–7.)

Kuvio 3. Shades of Green -instrumentin kehitysvaiheet (Turunen & Halme 2021, 6).

Shades of Green -instrumentin käyttöönotto ja lanseeraaminen vaatii instrumentin kehittäjien mukaan edelleen vielä lisää tuotetestauksia ja kehittämistä. Kaksi mahdollista reittiä instrumentin käyttöönottoon tekstiili- ja vaatetusosalalle voisivat olla joko monisidosryhmäinen tai kaupallinen tie. Monisidosryhmäisessä käyttöönotossa instrumenttia isännöisi riippumaton kansalaisjärjestö tai erikoistuneiden kansalaisjärjestöjen verkosto ja kaupallisessa vastaavasti ammattiyhdistys tai instrumentin hallintaa varten perustettu yritys. (Turunen & Halme 2021, 7.)

5 Shades of Green -instrumentin soveltaminen käytäntöön

Seuraavaksi opinnäytetyössä sovelletaan kehitteillä olevan Shades of Green -instrumentin kriteerejä Pure Wasten klassikkotuotteen, miesten t-paidan, sosiaalisen ja ympäristökestävyyden arvioimisessa. Shades of Green -instrumentti jakautuu *kolmeen tasoon*, joiden sisällä se kattaa kaksi ulottuvuutta: *ympäristö-* ja *sosiaalisen kestävyiden*. Instrumentti ottaa huomioon ympäristö- ja sosiaalisen kestävyiden monialaisuuden ja tuo esille tekijöitä, jotka läheisesti vaikuttavat tuotteen kestävyiden tasoon. (Turunen & Halme 2021, 8.)

Shades of Green -instrumentin osalta sen kolme tasoa ja niiden pääkriteerit on julkaistu, mutta tasojen tarkemmat alakriteerit ovat tätä opinnäytetyötä kirjoitettaessa luonnosvaiheessa sillä instrumentin kehittäminen on vielä kesken. Tasojen tarkemmat kriteerit vahvistuvat vasta, kun instrumentin hallinnoija varmistuu. Opinnäytetyössä arvioidaan siis Pure Wasten t-paitaa Shades of Green -instrumentin pääkriteerien mukaan, jotka ovat jo julkisia, ja kuvaillaan, mitä vastuullisuustekijöitä Pure Wasten t-paidalla on, jotka puoltaisivat pääkriteerien täyttymistä. Käyttökokeilussa otetaan huomioon tekijöitä, jotka mahdollistavat kunkin kriteerin arvioinnin tuotekohtaisesti. Seuraavissa kappaleissa käytetään opinnäytetyön kirjoittajan omia suomenkielisiä käännöksiä englanninkielisen Shades of Green -instrumentin tasoista ja kriteereistä, sillä virallisia ja vakiintuneita suomenkielisiä käännöksiä niille ei ollut vielä opinnäytetyötä kirjoitettaessa saatavilla.

5.1 Kestävän kehityksen vähimmäisintegrointi

Ensimmäisellä tasolla tuotteen *ympäristökestävyyttä* arvioidaan *suunnittelun, materiaalien ja tuotannon* suhteen. Kriteerinä on *tuotteen suunnitteleminen siten, että se aiheuttaisi vähemmän haittaa ympäristölle*. Ensimmäisen tason kriteerit täyttäessään tuote aiheuttaa vähemmän haittaa joko ympäristöllisesti tai sosiaalisesti, pääasiassa lyhyellä aikavälillä tai viimeisessä valmistusvaiheessa. (Turunen & Halme 2021, 4–5.)

Pure Wasten miesten t-paita on jo suunnitteluvaiheessa luotu kestävämpään aikaan, jotta se voisi pysyä mallistossa pitkään. T-paita on suunniteltu laadukkaaksi ja pitkäaikaiseen käyttöön sopivaksi. T-paidan malli on klassinen ja sen väri on neutraali, eikä se näin ollen ole alan muuttuviin trendeihin sidonnainen. T-paidan hinta on kuluttajalle 25 euroa, joten sen hinnoittelu ei motivoi kuluttajia ylimääräiseen kuluttamiseen tai impulsiiviseen ostamiseen, mutta mahdollistaa vastuullisesti valmistetun tuotteen valitsemisen laajalle asiakaskunnalle. Pure Waste tarjoaa verkkosivuillaan myös t-paidan pitkäikäisyyttä tukevat ja ympäristöä säästävät huolto-ohjeet. (Pure Waste 2021, 13, 16.) Nämä tekijät puoltavat ensimmäisen tason suunnittelua koskevan kriteerin täyttymistä ja ovat tuotteen pitkäikäisyyden näkökulmasta oleellisia.

Ensimmäisellä tasolla tuotteen *materiaali on korvattu vähemmän haitallisilla vaihtoehtoisilla ja vaarallisia kemikaaleja ei käytetä lainkaan* (Turunen & Halme 2021, 5). Pure Wasten miesten t-paidassa käytetty materiaali on kaikilta osin kierrätettyä, minkä vuoksi se vahingoittaa ympäristöä vähemmän kuin vastaava neitseellisesti raaka-aineista valmistettu tuote. Kyseinen t-paita kuluttaa 99,9 prosenttia vähemmän vettä ja tuottaa 50 prosenttia vähemmän hiilidioksidipäästöjä vastaavaan neitseellisistä materiaaleista valmistettuun tuotteeseen verrattuna. T-paidassa käytetty materiaali on kuitujen sekoitussuhteineen pitkän tuotekehitysprosessin tulos, jonka myötä materiaali on tunnultaan miellyttävä ja käytössä kestävä. Materiaalin sisältämä puuvilla on tekstiiliteollisuuden leikkuujätteestä mekaanisesti erotettua ja prosessoitua ja sen osuus materiaalin kuiduista on 60 prosenttia. Materiaalin sisältämä polyesteri on PET-pulloista kemiallisesti kierrätettyä ja sen osuus materiaalista on 40 prosenttia. (Pure Waste 2021, 5, 10.) Materiaali ei kutistu pesussa ja sen värinkesto on hyvä. T-paidan saumat eivät lähde kiertymään eikä materiaali veny käytössä ja se kestää kulutusta hyvin. Näin ollen t-paidan materiaali täyttää Pure Wasten omat korkealle asetetut laatuksiteerit. (Bengs 2021.) Materiaalin valmistuksessa ei ole käytetty lainkaan ympäristölle ja ihmiselle haitallisia kemikaaleja (Pure Waste 2021, 11).

Vaikka Pure Wasten miesten t-paidan valmistus sijaitsee matalan riskin maiden sijaan Intiassa, yhteistyötehdas on tarkkaan valittu ja BSCI-auditoitu. Pure Waste

on laatinut myös oman eettisen ohjeistuksen, joka on allekirjoitettu t-paitaa valmistavan tehtaan kanssa ja ohjeistus tarkistetaan vuosittain. T-paidan materiaali noudattaa Euroopan Unionin REACH-asetusta. Materiaalin tuotannossa kangasta ei ole värjätty, sillä sen raaka-aineena käytetty, sopimustehtailta tullut leikkuujäte on lajiteltu väreittäin ja alkuperäinen väri on säilynyt läpi mekaanisen kierrätysprosessin. Materiaalin tuotantolaitoksella tehdään testausta myös itse, jotta voidaan varmistua siitä, että materiaali ei sisällä haitallisia kemikaaleja. Materiaalin tuotannossa ja viimeistysprosesseissa on suljettu vedenkierto- ja puhdistusjärjestelmä, eikä tehtaalla käytetä lainkaan vahingollisia kemikaaleja. Nämä tekijät puoltavat materiaalia koskevan kriteerin täyttymistä Pure Wasten miesten t-paidassa. (Pure Waste 2021, 11, 17.)

Tuotannon suhteen ensimmäisen tason kriteeri on, että *tuotteen valmistuksesta syntyvät saasteet ja jätteet on raportoitu, ja että niitä pyritään vähentämään* (Turunen & Halme 2021, 5). Pure Waste toimii edelläkävijänä vaatetusalalla ilmoittaessaan verkkosivuillaan vesi- ja hiilijalanjäljet tuotekohtaisesti. Pure Wasten t-paidan tuotannosta syntyvät päästöt ja jätteet on siis mitattu ja niitä pyritään vähentämään. T-paitaa valmistava tehdas Intiassa käyttää tuulivoimaa energianlähteenä. Pure Wasten tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2025 mennessä. (Pure Waste 2021, 5, 25, 33.)

Tuotteen *sosiaalista kestävyyttä* arvioidaan Shades of Green -instrumentin ensimmäisellä tasolla *lopputuotetta valmistavan* tehtaan työolojen suhteen. Kriteerinä on, että *tuotetta valmistavilla henkilöillä on kunnolliset työolot ja että niistä viestitään läpinäkyvästi*. (Turunen & Halme 2021, 5.) Pure Wasten t-paidan valmistaneen tehtaan työoloista on raportoitu läpinäkyvästi Pure Wasten verkkosivuilta löytyvässä vuoden 2020 vastuullisuusraportissa. Vastuullisuusraportti päivitetään vuosittain. Myös tehtaan nimi ja sijainti osoitteineen, yhteistyön alkamisvuosi ja työntekijöiden määrä avataan raportissa. Kolmannen osapuolen, BSCI:n, toimesta tehdyn auditoinnin lisäksi Pure Waste vieraillee itse tehtaalla neljästä viiteen kertaa vuodessa. COVID19:n aikana vierailuja tehtaille ei poikkeuksellisesti ole ollut mahdollista tehdä. Kyseisellä tehtaalla on myös GRS- ja SEDEX-sertifikaatit. (Pure Waste 2021, 17, 21–22, 28.)

T-paidan valmistaneen, Intiassa sijaitsevan tehtaan omistaja on yksi Pure Wasten osakkaista. Läheinen yhteistyö takaa turvallisen ja luotettavan kumppanuuden tehtaan kanssa, minkä myötä ihmisarvoisten työolojen nähdään toteutuvan tehtaan toiminnassa. Pure Waste on ollut alusta alkaen mukana tehdasalueen rakentamisessa ja päässyt näin varmistamaan, että työympäristö on toimiva ja turvallinen tehtaan työntekijöille. Työntekijät tekevät tehtaalla yhdeksän tunnin työpäivää, johon sisältyy ruokatauko sekä kaksi lyhyempää taukoa. Reilu ja tasapuolinen palkka maksetaan työntekijöille kuukausittain ja heille annetaan mahdollisuus myös työterveyshuollon palveluihin läheisessä yksityisessä sairaalassa. Ylityö on aina vapaaehtoista ja siitä maksetaan ylityökorvaus. Työntekijöille tarjotaan työpaikalla lounas sekä mahdollisuus majoitukseen ja kyyteihin kodin ja tehtaan välillä. (Pure Waste 2021, 23–24.) Tehtaan työntekijöille maksettavat palkkatasot ovat tutkitut ja ne ovat Fair Wear Foundationin mukaisesti alueelliseen elämiseen riittävät. Palkkatasoja on kolme työn vaativuuden ja työntekijän aseman huomioon ottaen, ja niistä alinkin on Global Living Wage Coalitionin (Tirupur rural) mukaisesti elämiseen riittävä. (Bengs 2021.)

5.2 Kestävän kehityksen edistynyt integrointi

Toisen tason kriteerit täyttäessään tuotteen vaikutukset suuntautuvat enemmän tulevaisuuteen tehokkaalla materiaalin käytöllä tai kiertotaloutta edistämällä. Toisella tasolla tuotteen *ympäristökestävyyttä* arvioitaessa otetaan huomioon *suunnittelun, materiaalien ja tuotannon* lisäksi myös *tuotteen lisäpalvelut*. Toisella tasolla tuotteen *suunnitteluvaiheessa on huomioitu tuotteen kierrätettävyys*. (Turunen & Halme 2021, 5.)

Pure Wasten miesten t-paidassa on vältetty tarpeettomia osia ja yksityiskohtia, jotta tuote olisi helposti korjattavissa ja kierrätettävissä (Pure Waste 2021, 13). Vaikka t-paita on rakenteellisesti suunniteltu helposti korjattavaksi ja kierrätettäväksi, haasteita sen kierrättämiseen elinkaarensa päässä tuo kuitenkin tuotteen sekoitemateriaali, sillä sekoitteiden kierrättäminen on monomateriaaleihin verrattuna huomattavasti vaikeampaa.

Materiaalien suhteen toisella tasolla oleva *tuote on tehty jo kierrossa olevista materiaaleista ja tuotteen valmistuksessa parannetaan jatkuvasti materiaalitehokkuutta*. Toisella tasolla *tuotteelle tarjotaan myös lisäpalveluja, jotka lisäävät tuotteen käyttökertoja*. (Turunen & Halme 2021, 5.) Pure Wasten miesten t-paidan *materiaali* on valmistettu täysin kierrätetyistä raaka-aineista, ja myös kaikki Pure Wasten t-paidan valmistuksesta syntynyt leikkuujäte kierrätetään. Pure Wasten verkkosivuilla on kattava ohjeistus, kuinka huoltaa t-paitaa ympäristöä säästäväällä tavalla ja saada se säilymään käytössä mahdollisimman pitkään. Pure Waste on myös sitoutunut ottamaan kuluttajilta käytöstä poistuneet tuotteet takaisin ja kierrättämään ne uudelleen materiaaliksi yhteistyössä Rester Oy:n Paimiossa toimivan kiertotalouslaitoksen kanssa. (Pure Waste 2021, 10, 16, 35.) Pure Wasten t-paidalle ei varsinaisesti tarjota yrityksen toimesta erillistä tuotteiden huolto- tai korjauspalveluja, mutta reklamaatiotapauksessa tuote pyritään aina ensisijaisesti korjaamaan. Jos kyseinen t-paita olisi myyty yrityspuolelle, Pure Waste tarjoaisi sille mukautettuja palveluja niin yksilöityjen printtien kuin tuotteen mallin muutosten suhteen ennen sen valmistamista. (Bengs 2021.)

Tuotteen *sosiaalista kestävyyttä* arvioidaan Shades of Green -instrumentin toisella tasolla *materiaaleja valmistavan* tehtaan työolojen suhteen. Pääkriteereinä on, että *niin tuotteita kuin myös materiaaleja valmistavien tehtaiden työolot ovat läpinäkyvät, kunnolliset ja varmistetut ja että pitkäaikaisia kauppasuhteita edistetään*. (Turunen & Halme 2021, 5.)

Pure Wasten t-paidan valmistaneen tehtaan työoloista on raportoitu läpinäkyvästi yrityksen vastuullisuusraportissa. Siihen liittyvät tekijät on avattu jo aiemmin t-paidan ensimmäisen tason arvioinnissa. Seuraavaksi arvioidaan samoja tekijöitä *materiaalia valmistaneen* tehtaan osalta. T-paidan materiaalia valmistavan tehtaan nimi ja sijainti osoitteineen, yhteistyön alkamisvuosi ja työntekijöiden määrä avataan yrityksen vastuullisuusraportissa. Pure Wasten laatima eettinen ohjeistus on allekirjoitettu t-paidan materiaalin valmistaneen tehtaan kanssa ja se tarkistetaan vuosittain. (Pure Waste 2021, 17, 21–22.) T-paidan materiaalin valmistaneen, GRS-sertifioidun tehtaan kanssa yhteistyö on läheistä. Yhteistyö alkoi

vuonna 2015 ja jatkuu edelleen. Tehtaalla vierailaan usein ja heidän toimintatansa tunnetaan hyvin. Läheinen yhteistyö takaa turvallisen ja luotettavan kumppanuuden materiaalia valmistavan tehtaan kanssa, sen toiminta tunnetaan hyvin ja tiedetään ihmisarvoisten työolojen toteutuvan. (Bengs 2021.)

T-paidan materiaalin valmistaneen tehtaan kanssa allekirjoitetussa eettisessä ohjeistuksessa on määritetty, että palkkauksen tulee aina täyttää lakisääteinen vähimmäistaso tai olla kansallisen toimeentulopalkan mukainen sen mukaan, kumpi on korkeampi. Eettisessä ohjeistuksessa määritellään myös, että palkkojen tulee olla reilut ja elämiseen riittävät ja niiden tulee aina kattaa työntekijöiden ja heidän perheidensä perustarpeet. Lisäksi eettisessä ohjeistuksessa määritellään, että työympäristö materiaalia valmistavalla tehtaalla tulee olla turvallinen ja toimiva, työaikojen tulee noudattaa lain vaatimuksia, ylityön tulee olla aina vapaaehtoista ja siitä tulee maksaa ylityökorvaus eikä lapsityötä sallita. (Pure Waste 2021, 17.)

5.3 Kestävän kehityksen innovaatio

Kolmannella tasolla tuotteen suunnittelussa on huomioitu systeeminen kestävyys koko elinkaaren suhteen ja tuotteen materiaalit ovat innovatiivisia ja kestäviä tai materiaaleina ei ole käytetty lainkaan neitseellisiä materiaaleja. Tuotannon suhteen tuotteiden valmistuksessa on lähes jätteen tuotantoprosessi. Tuotteelle tarjotaan lisäpalveluna tuotepalvelujärjestelmä, joka pidentää tuotteen elinkaarta. Kolmannen eli Shades of Green -instrumentin korkeimman tason kriteerit täyttäessään tuote tekee siis pitkällä tähtäimellä hyvää ympäristö- ja sosiaalisen kestävyuden näkökulmista. (Turunen & Halme 2021, 5.)

Tuotteen pitkäaikainen käyttö on ollut Pure Wasten miesten t-paidan suunnittelu-prosessin ydin niin esteettisesti kuin fyysisesti. T-paidan malli on klassinen, se on tunnultaan miellyttävä ja sen saumarakenteet on suunniteltu kestäviksi. (Bengs 2021.) T-paidan innovatiivinen ja kestävä materiaali on sataprosenttisesti kierrä-

tetyistä raaka-aineista valmistettu, mukaan lukien tuotteen hoito-ohjeisiin ja komerkintöihin käytetty materiaali. Pure Wasten t-paitaan tarvittavalla materiaali-tuotannolla on vain vähäisiä ympäristön kannalta haitallisia vaikutuksia. Kierrätetyn materiaalin hyödyntäminen tuotannossa vaikuttaa merkittävästi tuotteen hiili- ja vesijalanjälkeen. Pure Wasten miesten t-paidan valmistuksessa on lähes jätteen tuotantoprosessi ja myös kaikki tuotannosta syntynyt leikkuujäte kierrätetään. Leikkuujätteestä ei valmisteta enää uutta materiaalia Pure Wasten omaan käyttöön, mutta sitä hyödynnetään paikallisesti muihin käyttötarkoituksiin. Pure Waste myös optimoi t-paidan tuotantonsa välttääkseen ylituotannon, myymättömät t-paidat kierrätetään tai niille luodaan uusi käyttötarkoitus. (Pure Waste 2021, 5, 33, 36.)

Pure Waste (2021, 16) pidentää t-paidan elinkaarta lupauksellaan ottaa vastaan elinkaarensa päähän tulleet tuotteet takaisin. Näin elinkaarensa päähän tullut t-paita saa mahdollisuuden päästä jälleen uuden materiaalin raaka-aineeksi. Pure Waste teki vuonna 2020 keräämistään kuluttajilta palautuneista tuotteista Espanjassa kierrätysmateriaalia, jossa Pure Wasten sekoitemateriaalin osuus lopullisen materiaalin kuitusisällöstä oli 30 prosenttia (Bengs 2021). Kyseisestä kankaasta valmistettiin muun muassa Touchpointin tuottamia essuja (Touchpoint 2021). Tulevaisuudessa kuluttajilta palautuneet tuotteet käsitellään ja jalostetaan uuden materiaalin raaka-aineeksi Rester Oy:n toimesta, jonka kanssa Pure Waste tekee yhteistyötä (Bengs 2021). T-paidan vuokraus- tai käytettyjen tuotteiden kierrätyspalveluja kuluttajalta toiselle, jotka omalta osaltaan pidentäisivät tuotteen elinkaarta, Pure Wastella ei ole.

Kolmannella tasolla *sosiaalisen kestävyuden* suhteen *työolot ovat läpinäkyvät, kunnolliset ja varmistetut tuotteen koko toimitusketjun läpi* (Turunen & Halme 2021, 5). Pure Wasten t-paidan koko toimitusketjun osalta on saatavissa luettelo toimittajista sisältäen toimijoiden nimet, tarkat osoitteet, yhteistyön aloitusvuodet sekä tehtaiden henkilöstön määrät (Pure Waste 2021, 21–22).

Pure Wasten tuotteita valmistava tehdas on BSCI-auditoitu ja yrityksen tavoitteena on saada myös materiaalia ja lankaa valmistaville tehtaille sertifiointit, joiden avulla voitaisiin todentaa työolojen ja elämiseen riittävän palkkauksen olevan kunnossa niidenkin osalta. Omien säännöllisesti tapahtuvien vierailujen ja läheisen yhteistyön myötä materiaalia ja lankaa valmistavien tehtaiden toiminta tunnetaan hyvin ja tiedetään ihmisarvoisten työolojen toteutuvan koko toimitusketjussa, mutta virallisia dokumentteja asian todistamiseksi ei tällä hetkellä kuitenkaan vielä ole. (Bengs 2021.) Pure Waste on lisäksi mukana #ykkösketjuun-kampanjassa, jonka tavoitteena on tukea yritys vastuulakia ja ennaltaehkäistä ihmisoikeusloukkauksia yritysten globaaleissa arvoketjuissa (Pure Waste 2021, 23).

Shades of Green -instrumentin kriteerien soveltamisen perusteella Pure Wasten t-paita voitaisiin sijoittaa Shades of Green -instrumentin korkeimmalle tasolle. Tuotteen korkeimmalle tasolle sijoittumista voisi kuitenkin kyseenalaistaa materiaalin ja langan valmistaneiden tehtaiden työolojen suhteen, sillä niiden toiminnasta Pure Wastella ei ole todisteeksi sertifikaatteja. Instrumentin kriteerejä sovellettaessa jää tulkinnanvaraiseksi, riittääkö tehtaiden kanssa allekirjoitettu eettinen ohjeistus, omat säännölliset tehdasvierailut ja tehtaiden toimintatapojen tunteminen todisteeksi kunnollisten työolojen toteutumisesta. Myös sekoitemateriaalin käyttäminen tuotteessa tuo haasteita kierrätettävyyden suhteen tuotteen elinkaaren päässä, mutta Pure Wasten ja Rester Oy:n yhteistyön myötä käytöstä palautuneet tuotteet saavat kuitenkin mahdollisuuden päästä jälleen kierrätetyn materiaalin raaka-aineeksi. Pure Wasten miesten t-paidan vastuullisuuden tasoa ei voida varmuudella määrittää tämän käyttökokeilun myötä, vaikka vastuullisuustekoja tukemaan Shades of Green -instrumentin eri tasojen kriteerejä onkin monia.

6 Analyysi, tulokset ja johtopäätökset

Opinnäytetyössä analysoidaan seuraavaksi Shades of Green -instrumentin käytettävyyttä ja soveltuvuutta Pure Wasten t-paidan sosiaalisen ja ympäristökestävyyden arvioimiseen niin käyttökokeilun, tietoperustan kuin asiantuntijahaastattelun kautta. Työssä analysoidaan, mikä Shades of Green -instrumentissa oli käyttökokeilua tehtäessä selkeää, ja mitkä asiat kaipaisivat vielä lisää täsmennystä. Analyysissä otetaan huomioon, mitä Shades of Green -instrumentin kriteereistä mahdollisesti puuttuu ja miten kriteerejä voisi arvioida mitattavassa muodossa tarkemmin sekä tuodaan esille asioita, joita Shades of Green -instrumentin kehittämisessä voitaisiin jatkossa vielä huomioida. Tarkasteltavat tekijät valittiin analyysiin Shades of Green -instrumentin kehitysprosessista ja asiantuntijahaastattelusta nousseiden teemojen perusteella. Haastatteluaineistosta pyrittiin löytämään yhteyksiä tietoperustaan ja tuotiin vuoropuheluun havaintoja toisista tutkimuksista ja kirjallisuudesta.

6.1 Shades of Green -instrumentin käyttökokemus ja soveltuvuus

Opinnäytetyön tekijä sai tutustua Shades of Green -instrumentin periaatteisiin ensimmäistä kertaa loppuvuodesta 2020, kun instrumenttia testattiin työpajoissa neljäntoista tekstiili- ja vaatetusalan yrityksen tuotteeseen. Opinnäytetyön kirjoittaja oli tuolloin yhteyshenkilönä yhden tuotetestauksessa mukana olleen yrityksen edustajana ja sai nyt tämän opinnäytetyön myötä mahdollisuuden syventyä Shades of Green -instrumentin käyttökokeiluun vielä edellistä yksityiskohtaisemmin. Shades of Green -instrumentin kehittäjät nostivat esille tutkimusta esittelevässä artikkelissaan tarpeen tuotetestausten tekemisestä (Turunen & Halme 2021, 7), mihin tällä opinnäytetyöllä pyritään omalta osaltaan vastaamaan. Opinnäytetyön kautta pyritään tuottamaan kehitysideoita instrumentin jatkokehitystä varten analysoimalla instrumentin käytettävyyttä ja soveltuvuutta käyttökokeilun, kirjallisuuden ja tutkimustiedon sekä asiantuntijahaastattelun kautta. Pure Waste innovatiivisena vaatetusalan yrityksenä oli kiinnostunut yhteistyöstä, minkä myötä Shades of Green -instrumentin tuotetestauksen tekeminen Pure Wasten

klassikkotuotteeseen sekä yrityksen asiantuntijuuden yhdistäminen instrumentin kehitykseen mahdollistui.

Shades of Green -instrumentin kriteerien soveltaminen opinnäytetyöhön valitun tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden arvioimisessa oli luontevaa, sillä arvioinnin kohteena oli kiertotaloutta edistävän Pure Wasten tuote, jonka vastuullisuustekoja oli kuvailtu kattavasti yrityksen vastuullisuusraportissa. Tuotteen toimitusketjun eri vaiheista oli saatavilla paljon tietoa, minkä myötä lähes kaikkiin Shades of Green -instrumentin kriteereihin oli löydettävissä tekijöitä, jotka tukivat tasojen pääkriteerien täyttymistä. Jotta tuotetta voidaan arvioida Shades of Green -instrumenttia soveltaen, täytyy yrityksellä olla tarkkaa tietoa suunnittelua ohjaavista tekijöistä, lopputuotetta valmistavan tehtaan toimintatavoista ja työoloista sekä materiaalin valmistuksesta ja siinä käytetyistä kemikaaleista (Turunen & Halme 2021, 5).

6.1.1 Shades of Green -instrumentin tuotekohtaisuus

Shades of Green -instrumentin soveltaminen voidaan käyttökokeilun perusteella todeta olevan helpointa tuotteeseen, jonka takana seisoo vastuullisuuden eri osa-alueet strategiatasolla huomioiva toimija. Shades of Green -instrumentti kuitenkin auttaa myös muita vaatetusalan toimijoita ohjaamaan huomion tuotteen kestävyiden eri osa-alueiden kannalta oleellisiin asioihin ja niiden kehittämiseen askel kerrallaan. Asiantuntijahaastattelussa Pure Wasten vastuullisuusjohtaja Bengs (2021) nosti esille Shades of Green -instrumentin tuotekohtaisuuden hyvänä asiana siksi, että sen myötä instrumentin käyttöönottoon on matalampi kynnyks, kun yritys voi lähteä hakemaan validointia yksi tuote kerrallaan. Vastuullisuusjohtaja perustelee, että arvioitaessa koko yrityksen sijaan yksittäistä tuotetta, yrityksen ei tarvitse raskaasti ja kalliisti muuttaa kerralla koko toimintaansa, vaan se voi aloittaa vastuullisuustyön edistämisen pienin askelin yksi tuote kerrallaan.

Tuotekohtaisuus on Bengsin (2021) mukaan kuitenkin riski siinä mielessä, että yritykset voivat saada muutamalle tuotteelle Shades of Green -instrumentin

kautta korkean vastuullisuusluokituksen ja tehdä mittavan mainoskampanjan sen tiimoilta. Näin toimiessaan heidän on niin sanotusti mahdollista ratsastaa vain muutamien tuotteiden ekologisuudesta ja sosiaalisesta vastuullisuudesta viestimellä, vaikka todellisuudessa koko muu yrityksen toiminta olisikin jotain päinvastaista. Vastuullisuusjohtaja pohtii, miten tällaisen viherpesuilmiön voisi välttää Shades of Green -instrumentin käytössä, ja voisiko instrumentin kriteeristöön ottaa tuotekohtaisuuden lisäksi jollakin tavalla huomioon myös koko yrityksen toimintaa. Hän ehdottaa, että yritys voisi esimerkiksi saada Shades of Green -instrumentin arvioinnissa ylimääräisiä pisteitä siitä, mikäli yrityksen kaikki tuotteet tai koko toiminta olisi instrumentin tietyllä tasolla sen sijaan, että vain murto-osa yrityksen tuotteista ylittää jollekin instrumentin kolmesta tasosta. Bengs kuitenkin pohtii, että tuotekohtaisuuden ja koko yrityksen yhdistäminen samaan kriteeristöön vaatisi huomattavasti enemmän työtä arviointivaiheessa eikä välttämättä olisi kuluttajan näkökulmasta kovin selkeä tapa viestiä.

6.1.2 Tuotteen kestävä suunnittelu

Kiertotalouden näkökulmasta tuotteen suunnittelussa tulisi tutkijoiden (Niinimäki 2018, 35) mukaan huomioida tuotteen laatu ja pitkäikäinen käyttö, tuotteen helppo korjattavuus, uudelleenkäyttö ja -suunnittelu, kierrätysmateriaalien hyödyntäminen, haitallisten kemikaalien välttäminen sekä tuotteiden kierrätettävyys helposti irrotettavien osien, monomateriaalien käyttämisen ja tuotteen suljetun kierron suunnittelun muodossa. Myös tuotteiden kierrättämiseen liittyvien tämänhetkisten rajoitteiden tunnistaminen on olennaista tuotteen materiaalia ja rakenteita mietittäessä (Karell & Niinimäki 2020, 6). Lisäksi kulutuksen vähentäminen syvän tuotetyytyväisyyden ja personoinnin kautta nähdään osana kiertotaloutta tukevaa suunnittelua (Niinimäki 2018, 35). Shades of Green -instrumentti huomioi näitä tekijöitä monipuolisesti tuotteen suunnittelua koskevissa kriteereissään.

Pitkäikäisyyden takaamiseksi tuotteen suunnittelussa tulisi huomioida tuotteen toiminnallinen ja tunnepitoinen kestävyys. Toiminnallisella kestävyydellä tarkoitetaan tuotteen fyysistä kestävyttä ja tunnepitoisella kestävyydellä sitä, haluaako

kuluttaja pitää tuotteen ja käyttää sitä. Kun suunnitellaan tuotteita, joita kuluttaja haluaa käyttää pitkään, saadaan vähennettyä kulutusta ja lisättyä tunnearvoa kuluttajan jo omistamiin tuotteisiin. Tuotteen valmistuksesta läpinäkyvästi viestiminen lähentää tuotteen käyttäjää ja sen valmistajaa ja lisää näin tuotteen tunnearvoa. Tuotteen tunnearvoon vaikuttaa myös tuotteen mukavuus, mitoitus ja istuvuus sekä miten hyvin tuote korostaa käyttäjän persoonallisuutta ja millä tavalla tuote ikääntyy ajan ja käytön myötä. (Karell 2018, 110–111.) Edellä mainittuja tekijöitä huomioidaan jo Shades of Green -instrumentin kriteereissä, mutta tuotteen tunnepitoisen kestävyuden arvioinnin lisäämistä mitattavassa muodossa tulisi vielä pohtia lisää.

Bengs (2021) pitää tuotteen korkeaa laatua mitattaessa tärkeänä sitä, että tuotteessa on jo suunnitteluvaiheesta lähtien mietitty tuotteen korjattavuutta ja näin ollen pitkäikäisyyttä. Tästä esimerkkinä vastuullisuusjohtaja tuo esille takin veto-keijun vaihtamisen, minkä tulisi olla tuotteen suunnitteluvaiheessa mietitty rakenteellisesti siten, että vaihtaminen olisi mahdollista ilman kohtuutonta työmäärää, jotta takki pysyisi kierrossa mahdollisimman pitkään. Hän nostaa myös esille kuluttajien vastuun tuotteen huoltamisessa, sillä hyvälaatuisen tuotteenkin voi pilata väärin käytettynä tai huollettuna. Toki myös brändillä on itsellään vastuu viestiä tuotteen huolto- ja käyttöohjeista selkeästi asiakkailleen, jotta tuote säilyisi käytössä mahdollisimman pitkään, Bengs painottaa.

6.1.3 Kierrätysmateriaalit ja tuotteen laatu

Kierrätysmateriaalien käyttäminen tai innovatiivinen vastuullinen materiaali tuotteen päämateriaalina on Shades of Green -instrumentissa osa toisen ja kolmannen tason kriteerejä (Turunen & Halme 2021, 5). Kierrätysmateriaalien käyttäminen tuotteen raaka-aineena on Bengsin (2021) mielestä kaiken lähtökohta, kun halutaan tehdä vaatetusalan toimijana asioita kiertotalouden näkökulmasta paremmin. Yritysten tulisi suosia sellaisia kuituja, jotka on helppo uudelleen kierrättää ja joille on jo valmiiksi olemassa kierrätystapoja. Aina materiaali ei kuitenkaan ole uudelleen kierrätettävissä, mikäli sen laatu ei esimerkiksi kuitujen pituuksien

vuoksi ole riittävä. Vastuullisuusjohtaja kuvailee, että materiaalin uudelleen kierrätettävyys ei ole aina sidoksissa materiaalin valmistukseen, vaan juontaa juurensa jo puuvillan kasvattamistapoihin, mikäli puuvillasta puhutaan.

Sekoitteiden välttäminen olisi Bengsin (2021) mielestä suotavaa, mutta kuten Pure Wasten t-paidan materiaalissa, kierrätetyn polyesterin lisääminen kierrätyspuuvillan joukkoon on ollut ainoa tapa saada t-paidan materiaalista kestävä, minkä vuoksi hän pitää sekoitemateriaalin käyttöä joissakin tapauksissa perusteltuna. Vastuullisuusjohtaja nostaa esille myös sen, että kierrätysmateriaaleissa on eroja ekologisuuden suhteen. Mekaaninen kierrätys on vastuullisuusjohtajan mukaan kemialliseen kierrättämiseen verrattuna edullisempaa ja ekologisempaa, sillä prosessointi on nopeampaa, vie vähemmän energiaa eikä vaadi kemikaalien käyttöä. Hän kuitenkin toteaa, että mekaanisesti kierrätetty puuvillakuitu ei ole laadultaan riittävä monomateriaalin raaka-aineeksi, minkä vuoksi sitä usein vahvistetaan kemiallisesti kierrätettyjen tai neitseellisten kuitujen avulla.

Tuotteen laatu on perustava tekijä tuotteen kestävyudessa ja käytettävyydessä. Tuotteissa käytettyjen materiaalien laatu ja ylipäättänsä laadukkaiden tuotteiden valmistaminen on tärkeää myös tuotteiden elinkaaren pidentämisen kannalta. Laatu on tutkijoiden (Aakko & Niinimäki 2021, 107) mukaan vaatteisiin liittyen monimerkityksellinen ja -kerroksinen ja kuluttajat voivat mieltää tuotteiden laadun hyvinkin yksilöllisesti. Tämän vuoksi tuotteiden laadun yleisluonteista ymmärtämistä olisi tärkeä lisätä ja syventää. Tuotteiden laadun havaitseminen on prosessi, jota ohjaavat odotukset ja kokemukset. Yksilötasolla laatu koskee koko tuotteen elinkaarta: tuotteen ostamisesta, käytöstä ja sen huoltamisesta aina siihen saakka, kunnes tuotetta ei enää haluta pitää ja se hävitetään. Sen jälkeenkin tuotteen laadulla on merkitystä, sillä tuotteella voi olla sen elinkaaren aikana useita omistajia tai käyttäjiä. Tuotteiden laadukkuus mahdollistaa myös tuotteiden myymisen eteenpäin kuluttajilta toisille. Tuotteen esteettisyys ja laatu ovat merkittäviä tekijöitä vaatteita ostettaessa ja vaatteiden koettu arvo nähdään merkityksellisenä kuluttajien pyrkiessä pidentämään tuotteiden käyttöikä. (Aakko & Niinimäki 2021, 107–108, 116.)

Tuotteen laatua voidaan Aakon ja Niinimäen (2021,114) mukaan arvioida sisäisesti esimerkiksi kankaan ja valmistuksen laadun perusteella ja ulkoisesti tuotteen takana olevan brändin sekä tuotteen hinnan, ulkonäön ja toiminnallisuuden suhteen. Tuotteen teknistä laatua voidaan arvioida monien mitattavissa olevien ominaisuuksien perusteella testaten esimerkiksi tuotteen materiaalin murto- ja repäisylujuutta, kulutuksen kestoa, pilliintymistä, värinkestoa, pesujen vaikutusta tuotteeseen sekä saumojen lujuutta. Nämä tuotteen fyysiset ominaisuudet ovat kuitenkin tulkittavissa yksilöllisesti ihmisten omien käsitysten, tarpeiden ja tavoitteiden vaikuttamana. Sen lisäksi on olemassa monia tekijöitä, jotka vaikuttavat tuotteen koettuun laatuun, jota ei voida objektiivisesti mitata. Tuotteen elinkaaren pidentämiseen tähtäävien strategioiden suunnittelemisessa on tärkeää ymmärtää laatu käsitteenä kuluttajan näkökulmasta. Kuluttajat muodostavat tuotteen laadusta käsityksen tuotteen ulkoisten ja sisäisten vihjeiden avulla, jotka yhdistyvät yksilölliseen kokemukseen tuotteesta ja tuotteen luotettavuudesta. (Aakko & Niinimäki 2021, 109–110.)

Tuotteen käyttökertojen lisääminen on avainasemassa tuotteen kestävyyttä tarkasteltaessa, minkä vuoksi laadukkaampien tuotteiden valmistaminen nähdään Aakon ja Niinimäen (2021,114–115) mukaan yhtenä keinona pidentää tuotteen elinkaarta. Todellinen kulutuskäyttäytyminen ei tutkimusten mukaan kaikesta huolimatta aina seuraa olemassa olevia kestävän muodin strategioita eikä tuotteiden parempi laatu näin ollen automaattisesti vähennä kulutusta (Aakko & Niinimäki 2021, 108). Kuten Karell ja Niinimäki (2020, 20) toteaa, akateemisten tutkijoiden, alan toimijoiden, kuluttajien ja poliittisten päättäjien yhteistyön tulisi olla tiiviimpää, jotta kestävät ratkaisut saataisiin osaksi vaatetusalan käytäntöjä nopeammin. Shades of Green -instrumentti on omalta osaltaan edistämässä kestävien ratkaisujen integroimista osaksi vaatetusalan käytäntöjä.

6.1.4 Tuotteen lisäpalvelut

Käytettyjen tuotteiden myyminen lisäpalveluna pidentämään tuotteen elinkaarta on Bengsin (2021) mielestä perusteltua, mutta hän nostaa esille sen, että kaikkia tuoteryhmiä ei voida myydä käytettyinä lainkaan. Tällaisiksi tuotteiksi vastuullisuusjohtaja listaa sukat ja alusvaatteet ja nostaa t-paidankin osittain kuuluvaksi tähän samaan kategoriaan – osaksi tuotteita, joita harvoin ostetaan käytettynä. Lähtökohtaisesti Bengs on sitä mieltä, että yritysten tulisi ensisijaisesti viestinnässään kannustaa kuluttajia käyttämään ostamansa tuote elinkaarensa loppuun saakka ja vasta sen jälkeen tarjota brändin omien tuotteiden myymistä käytettynä, mikäli se yrityksen tuotekategorioiden puolesta on mahdollista.

Käytettyjen tuotteiden kerääminen kuluttajilta laajemmin on avainasemassa siinä, että jo kierrossa olevat materiaalit pääsisivät uudelleen käyttöön. Asiakaskokemuksen priorisoinnilla sekä keräily- ja jälleenmyyntimallien kehittämisellä käteviksi, saavutettaviksi ja taloudellisesti houkutteleviksi, on merkittävä rooli siinä, että käytettyjen tekstiilien jälleenmyynnistä ja kierrätyksestä voi tulla isommassa mittakaavassa todellisuutta. (Hvass 2018, 187–188.) Yrityksillä, jotka tarjoavat lisäpalveluna käytettyjen tuotteiden takaisin ottamisen, tulisi Bengsin (2021) mukaan löytyä valmiiksi ekosysteemi vaatteiden jatkokierrättämistä varten. Yhteistyökumppanit, joiden kanssa käytetyt tuotteet jalostetaan jälleen uuden materiaalin raaka-aineeksi, tulisi vastuullisuusjohtajan mukaan olla mietittynä ennen tuotteiden takaisin ottamista, jotta voidaan varmistua siitä, kenen toimesta vaatteet kierrätetään edelleen, miten se tapahtuu ja mitä niistä valmistetaan.

6.1.5 Shades of Green -instrumentin kehittämiskohteet

Shades of Green -instrumentissa on instrumentin kehittäjien mukaan vielä monia tekijöitä, joita tulee ottaa huomioon ennen instrumentin lanseeraamista. Muun muassa instrumentin tarkemmat kysymykset ja kriteerit sekä tasolta toiselle siirtymiset eivät ole yksiselitteisiä, ja niiden tulee aina pohjautua tutkimukseen alan vaikutuksista kestäväen kehityksen näkökulmasta. Shades of Green -instrumentin

tavoitteena on selventää yritysten vastuullisuusviestintää kuluttajien suuntaan, minkä vuoksi instrumentin kautta tuotteelle on aikeena antaa vain yksi arvio, vaikka instrumentti sisältääkin sekä sosiaalisen että ympäristökestävyyden osa-alueet. Haasteena tämän kaltaisessa arvioinnissa on, että tuote voi olla ympäristön näkökulmasta edistyksellinen, mutta samaan aikaan sen sosiaalinen vastuullisuus voi olla jopa täysin vastakkainen. Tämän vuoksi ajatuksena on, että tasojen sisäiset pisteet jaettaisiin erikseen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden suhteen tai että tuote saisi pisteytyksen heikoimmin suoriutuneen osion perusteella, mikäli tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden välillä olisi eroja. (Turunen & Halme 2021, 8.)

Käyttökokeilussa jäätiin aika-ajoin pohtimaan, mikä on riittävä vastaus kunkin Shades of Green -instrumentin kriteerin kohdalla, jotta tason kriteerit voidaan katsoa täytyneeksi. Myös tasojen pisteytystä pohdittiin instrumenttia sovellettaessa ja mietittiin, voiko instrumentin tasolta seuraavalle siirtyä, vaikka jokainen kriteeri ei täytyisi eli riittäisikö tason läpäisemiseksi esimerkiksi tietty prosenttiosuus kokonaispisteistä. Käyttökokeilussa instrumentin kriteerien soveltamisen tueksi olisi toivottu käsikirjaa Shades of Green -instrumentin kriteerien perusteista ja soveltamisesta, jotta kriteerien oikeasta tulkinnasta olisi voitu varmistua.

Instrumentin tasojen sisäisestä pisteytyksestä Bengs (2021) on sitä mieltä, että tuotteen tulisi selkeyden vuoksi täyttää joko tason kaikki alakriteerit tai vähintään neljä viidestä, mikäli kriteerejä jokaisella tasolla olisi esimerkiksi viisi. Hän ehdottaa myös, että Shades of Green -instrumentilla voisi olla jokin sertifikaatin myöntäjän ylläpitämä verkkosivualusta tai QR-koodijärjestelmä, jonka kautta tuotteen tarkempaa pisteytystä pääsisi katsomaan ja näkemään, mitkä osa-alueet täyttyvät kyseessä olevassa Shades of Green -instrumentin sertifioinnin saaneessa tuotteessa. Verkkokaupassa myytävälle tuotteelle, joilla olisi Shades of Green -instrumentin sertifiointi, vastuullisuusjohtaja ehdottaa saavutettujen pistemäärien ilmoittamista suhteessa mahdolliseen kokonaispistemäärään tuotekorttien yhteydessä. Saavutetun tason lisäksi pistemäärien ilmoittaminen ei kuitenkaan vastuullisuusjohtajan mielestä ole välttämätöntä, mutta voisi olla kiinnostava tarkempi tieto kuluttajille.

Pure Wasten miesten t-paidan arvioinnissa etuna oli se, että t-paidan valmistus tapahtuu tehtaalla, jonka omistaa Pure Wasten intialainen osakas (Pure Waste 2021, 23–24). Näin ollen Pure Wasten on mahdollista vaikuttaa tehtaan toimintatapoihin, ympäristöstä huolehtimiseen, työoloihin, elämiseen riittävään palkkaukseen, työterveyteen sekä -turvallisuuteen. Lisäksi tehtaalla on myös sertifikaatteja, joilla Pure Waste voi todentaa ympäristö- ja sosiaalisen kestävyuden kannalta olennaisten tekijöiden olevan kunnossa (Pure Waste 2021, 28). Myös Pure Wasten t-paidan materiaalia ja lankoja valmistavien tehtaiden toiminta tunnetaan hyvin ja tiedetään, että työolot ovat kunnolliset ja ympäristön kannalta toiminta on turvallista, mutta heidän toiminnastaan Pure Wastella ei ole sertifikaatteja, joilla he voisivat todentaa asioiden olevan kunnossa (Bengs 2021). Tämä jäikin Shades of Green -instrumentin kriteerejä sovellettaessa mietityttämään, riittääkö yrityksen omat tehdasvierailut ja tehtaiden kanssa allekirjoitetut eettiset ohjeistukset todisteeksi kestävästä toiminnasta, vai vaaditaanko instrumentin kriteerien täyttymiseksi myös muita sertifikaatteja. Käyttökokeilua tehtäessä pohdittiin, olisiko Shades of Green -instrumenttiin jatkossa hyvä sisällyttää erillinen, instrumentin hallinnoijan tai sen valtuuttamien tahojen tekemä tehtaiden auditointiprosessi, jonka kautta sosiaalisen ja ympäristökestävyuden toteutuminen voitaisiin todentaa.

Bengs (2021) näkee tärkeänä, että Shades of Green -instrumentti ottaa kantaa myös ylituotantoon, jota valitettavan paljon tapahtuu vaatetusalalla. Hän pitää sen arvioimista mittavassa muodossa kuitenkin haasteellisena ja pohtii, miten varmistua esimerkiksi siitä, että tietyn luokituksen saanut tuote myytäisiin normaalihinnalla laittamatta sitä alennuskampanjoihin tai toisaalta siitä, että tuote ei jäisi liian pitkäksi aikaa varastoon myymättömänä. Myös hintarakenteen huomiointi instrumentin kriteereissä on vastuullisuusjohtajan mielestä tärkeää siinä määrin, että esimerkiksi neljällä eurolla kuluttajille myytävä t-paita ei voi päästä vastuullisuusmittarin kriteereillä sen ylimmälle tasolle.

6.1.6 Shades of Green -instrumentin tasojen luokittelu

Bengs (2021) vertaa Shades of Green -instrumentin tasojen luokittelua kodinkoneiden ja elektroniikkalaitteiden energiankulutusta mittaavaan energiamerkintään. Olemassa oleva A–G-energiamerkintä kodinkoneiden ja elektroniikkalaitteiden energiankulutukselle on vastuullisuusjohtajan mukaan erittäin helposti ymmärrettävä ja looginen mittaristo, jonka kaltaista luokitusta tarvittaisiin myös vaateteelle kuluttajien päätöksentekoa helpottamaan. Nimenomaan kirjaimin ilmaistu luokitus olisi vastuullisuusjohtajan mielestä helpoimmin ymmärrettävissä ja pohtii, olisiko Shades of Green -instrumentin tasojen luokitus parempi olla A:sta C:hen kirjaimin ilmaistuna sen sijaan, että ne luokiteltaisiin numeerisesti tasoiksi yksi, kaksi ja kolme, kolmen ollessa instrumentin korkein taso. Numeraalisessa paremmuusjärjestyksessä haasteita Bengsin mielestään aiheuttaa se, mielletäänkö esimerkiksi numero yksi paremmaksi kuin kolme, vai toisin päin. Vakiintuneiden urheilupalkintotasojen myötä numerointi yhdestä kolmeen voi aiheuttaa virheellisen tulkinnan Shades of Green -instrumentin tasoista niiden sisältöä tarkemmin tutkimatta siten, että ajateltaisiin tason yksi olevan parempi kuin tason kolme.

Bengs (2021) näkee tuotteen vihreyttä mittaavan Shades of Green -instrumentin tasot siten, että tasolla yksi viestittäisiin siitä, mitä yritys jo itse tekee, tasolla kaksi viestittäisiin siitä, miten yritys on parantanut vastuullisuustoimiaan ja tason kolme niin sanottuna turbotasona, jossa viestittäisiin siitä, mitä hyvää sidosryhmien kanssa on yhdessä saatu aikaan. Mikäli instrumentin tasoilla otettaisiin kodinkoneiden ja elektroniikan energiamerkin tavoin kaikki vaatetusalan tuotteet huomioon, instrumentin tasojen värit tulisi vastuullisuusjohtajan mukaan tällöin olla vihreän sävyjen sijaan punaisesta keltaisen kautta vihreään. Hän toteaa, että kaikki vaatetusalan tuotteet eivät ole vastuullisesti tuotettuja tai valmistettuja, joten kaikkien tuotteiden ei edes tulisi yltää Shades of Green -instrumentin alimmalle vaalean vihreälle tasolle.

6.1.7 Hinnoittelu ja tuotteiden validointi

Bengs (2021) näkee Shades of Green -instrumentin tämänhetkisessä muodossaan jo hyvänä runkona tuotteen ympäristö- ja sosiaalisen kestävyysmittaamiselle, mutta pohtii, kuinka usein tuote pitää validoida silloin, kun kyseessä on jatkuvasti mallistossa pysyvä klassikkotuote, josta tuotetaan aina uusia eriä. Vastuullisuusjohtaja ehdottaa, että olisi yrityksen omalla vastuulla ilmoittaa, mikäli alihankkija tai materiaalintoimittaja vaihtuisi kyseisen tuotteen kohdalla, tai jos jokin erä esimerkiksi COVID19:n tuomien muuttujien takia lennätettäisiin kokonaisuudessaan laivakuljetuksen sijaan. Bengs kertoo, että muissa vastuullisuutta mitaavissa sertifikaateissa on yleensä uusinta-auditoinnit tiettyjen vuosien välein, mikäli haluaa sertifikaatin pysyvän voimassa. Hän pohtii, voisiko Shades of Green -instrumentissa jatkuvasti mallistossa pysyvän tuotteen uudelleen validointi olla raportointiasia, jolloin kerrottaisiin kaiken olevan ennallaan, mikäli muutoksia ei olisi ilmaantunut edeltävän validoinnin jälkeen.

Asiantuntijahaastattelussa Bengs (2021) nostaa esille myös Shades of Green -instrumentin hinnoittelun ja ehdottaa sen pohjaksi liikevaihtoon perustuvaa hinnoittelua, jotta instrumentti suosisi myös pieniä yrityksiä. Näin varmistettaisiin, että tuotekohtaisen validoinnin hakeminen pienten yritysten tuotteille ei muodostuisi liian kalliiksi, vaikka validointi tehtäisiin kaikille yrityksen tuotteille, joilla olisi mahdollisuudet yltää Shades of Green -instrumentin tasoille. Vastuullisuusjohtaja ehdottaa myös, voisiko tietyt tuoteryhmät, joiden valmistus ja materiaalin tuotanto tapahtuvat samoissa olosuhteissa samoilla tehtailla ja joiden suunnittelua ohjaavat tekijät ovat samat, arvioida yhtenä kokonaisuutena. Näin arviointiin käytettyä tuntimäärää saataisiin mahdollisesti pienemmäksi ja sen myötä arvioinnin kuluja myös alemmaksi. Bengs näkee Shades of Green -instrumentin kaltaisen vastuullisuusmittarin tärkeänä työkaluna tuotteen kestävyttä mitattaessa ja siitä viestimisessä ja haluaisi varmistaa, että myös pienet yritykset voisivat Shades of Green -instrumentin validoinnin saada ilman, että se tulisi kohtuuttoman kalliiksi.

6.2 Johtopäätökset Shades of Green -instrumentista

Vaateteollisuuden vastuullisuustyössä on pääasiassa keskitytty haitallisten ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten minimoimiseen toimitusketjuissa. Kiertotalouden tai koko elinkaaren huomioiva näkökulma on vielä suhteellisen uusi ja siirtyminen kiertotalouteen vaatetusalaalla vaatiikin vielä monia muutoksia talouden ja yhteiskunnan osa-alueilla. Markkinoille tarvitaan tuotteita, jotka on suunniteltu pitkäikäisiksi ja kierrätettäviksi elinkaarensa päässä sekä toimivia vaatekeräyssysteemejä ja lajittelumenetelmiä, jotka palvelevat niin tuotteiden uudelleenkäyttöä kuin kierrätystä. Lisäksi tarvitaan kierrätysteknologiaa, jonka avulla kierrätettyjä tekstiilejä voidaan muuntaa laadukkaiksi uusiksi materiaaleiksi ja uusiksi tuotteiksi. Myös kuluttajilta vaaditaan halukkuutta ostaa käytettyjä tai kierrätettyjä tuotteita sekä vaatetusalan toimijoilta sitoumusta käyttää kierrätyskuituja uusissa mallistoissaan. Näitä toimia tulisi myös tukea lainsäädännön keinoin, jotta tekstiilijätteestä saadaan arvokasta uutta materiaalia, joka voisi kilpailla neitseellisten materiaalien hinnan kanssa ja korvata neitseellisten materiaalien käytön. (Hvass 2018, 172–173.) Shades of Green -instrumentti huomioi tuotekohtaisessa arvioinnissaan ympäristö- ja sosiaalisen kestävyuden tuotteen koko elinkaaren ajalta ja edistää omalta osaltaan vaatetusalan suuntaamista kohti kestävää kehitystä ja kiertotaloutta.

6.2.1 Soveltuvuus

Shades of Green -instrumentin ensimmäisellä tasolla tuotetta tarkastellaan niistä tekijöistä käsin, joihin yrityksen on itse suoraan mahdollista vaikuttaa. Toisella tasolla tuotetta arvioitaessa tiedot täytyy olla saatavissa myös materiaalia valmistavan tehtaan työoloista, materiaalien käytön tehokkuudesta ja tuotteen kierrätettävyydestä, joka täytyy olla huomioitu jo tuotteen suunnitteluvaiheessa. Yrityksen täytyy tarjota tuotteelle myös palveluita, jotka lisäävät tuotteen käyttökertoja. Shades of Green -instrumentin kolmannen tason vaatimukset ovat jo todella korkeat, mikä on luonnollista kestäväen kehityksen innovaatiosta puhuttaessa, ja yrityksellä

täytyy olla tiedossaan tarkasti tuotteen eri toimitusketjun vaiheisiin liittyvät sosiaalisen ja ympäristökestävyyden tekijät. Tuotteen suunnittelussa ja valmistuksessa tulee olla huomioituna niin pitkäikäisyys kuin kestävyys ja tehtaiden toimintatavoista sekä työoloista täytyy olla tietoa koko toimitusketjun läpi, jotta niiden vastuullisuudesta voidaan varmistua. (Turunen & Halme 2021, 5.) Kolmannella tasolla vaatimuksena on koko toimitusketjun tunteminen, mikä vaatii kestävän kehityksen ja kiertotaloutta edistävien toimien sisällyttämistä osaksi tuotetta valmistavan yrityksen strategiaa.

Shades of Green -instrumentin kaltaiselle vastuullisuusmittarille on selkeä tarve. Instrumentissa huomioidaan laajasti sosiaalisen ja ympäristökestävyyden tekijöitä ja mitataan tuotteen kestävyttä sen koko elinkaaren ajalla. Shades of Green -instrumentti siis tukee kriteereillään kiertotalouden edistämistä ja on ohjaamassa yritysten vastuullisuutta kestävän kehityksen näkökulmasta oleelliseen suuntaan. Shades of Green -instrumentti soveltuu näin ollen erinomaisesti Pure Wasten miesten t-paidan sosiaalisen ja ympäristökestävyyden mittaamiseen.

Shades of Green -instrumentti selkeyttää tuotteen vastuullisuudesta viestimistä kuluttajalle ja toimii samalla myös ohjenuorana yrityksille ohjaten yrityksiä luomaan läpinäkyvää, jäseneltyä ja konkreettisia tietoa tuotteidensa kestävän kehityksen ominaisuuksista koko toimitusketjun huomioiden. Instrumentin tasojen ja niiden tarkempien kriteerien avulla yritysten on helpompi sisäistää vastuullisuustyön prosessinomainen luonne ja tarve jatkuvaan kehittymiseen. Sen lisäksi, että Shades of Green -instrumentti tarjoaa kuluttajille selkeää ja kokonaisvaltaista tietoa tuotteen vastuullisuudesta, se myös kouluttaa kuluttajia ymmärtämään tuotteen vastuullisuuden eri osa-alueet laajemmin ja syvemmin. Tuotteen vastuullisuuden ja toimitusketjujen laaja-alaisuuden ymmärtäessään kuluttajat osaa- vat vaatia yrityksiltä syvemmälle toimitusketjuihin ulottuvaa ja tarkempaa raportointia tuotekohtaisesti vastuullisuuteen liittyen. (Turunen & Halme 2021, 8.)

6.2.2 Kehitysehdotukset

Shades of Green -instrumenttia on vielä tarpeen testata kuluttajilla laajemmin, jotta saadaan selville, tuoko se kuluttajien näkökulmasta instrumentin kehittäjien hakemaa selkeyttä tuotteen vastuullisuusviestintään. Lisäksi instrumenttia tarvitsee testata vielä yritysten toimesta erilaisiin vaatetusalan tuotteisiin, jotta saadaan tietoa Shades of Green -instrumentin käytettävyydestä eri tuotekategorioidissa sekä tietoa mahdollista puutteista. (Turunen & Halme 2021, 8.) Tässä opinäytetyössä on pyritty vastaamaan juuri tähän tarpeeseen käyttökokeilun, tietoperustan ja asiantuntijahaastattelun analyysin kautta. Instrumentin kehittäminen vaatii lisäksi vielä useita vaiheita, jotta se saadaan toimintakykyiseksi. Kriteereihin vaadittavan tiedon keräämiseen ja tiedon oikeellisuuden varmistamiseen tulee kehittää vielä keinot, instrumentin isännöijä tulee vielä löytää sekä luoda lopullinen järjestelmä instrumentin käyttöönottamiselle. Vielä Shades of Green -instrumentin lanseeraamisen jälkeen tulee sen johtamisen vaikutuksia sekä instrumentin vaikutuksia yritysten käyttäytymiseen tutkia ja seurata tarkemmin pitkällä aikavälillä. (Turunen & Halme 2021, 8.)

Asiantuntijahaastattelun kautta nousi esille teemoja, jotka tulevat todennäköisesti ajankohtaiseksi Shades of Green -instrumentin jatkokehityksessä, kun instrumentin hallinnoija on varmistunut. Näitä asioita olivat muun muassa instrumentin käytön hinnoittelu ja jatkuvasti mallistossa pysyvän tuotteen uudelleenvalidoinnin tarve. Tuotteen materiaalin uudelleen kierrätettävyyttä voitaisiin arvioida Shades of Green -instrumentissa esimerkiksi sen kautta, onko tuotteessa käytetylle materiaalille jo olemassa kierrätystapoja. Tuotteen lisäpalveluja arvioiviin kriteereihin voisi sisällyttää kuluttajille suunnatun vastuullisuusviestinnän arvioinnin sen mukaan, kannustaako brändi tuotteen huoltamista ja käyttämistä tuotteen elinkaaren loppuun asti vai ei.

Tuotteen laatu nähdään monikerroksisena ja -ulotteisena ja laatu voidaan kokea yksilöllisesti hyvin eri tavoilla, minkä vuoksi sen mitattavassa muodossa arvioiminen on haasteellista. Yksi olennaisista tekijöistä tuotteen korkean laadun arvioimisessa on kuitenkin tuotteen suunnitteluvaiheessa huomioitu korjattavuus ja

sen mittaaminen, jotta tuotteen elinikä saataisiin mahdollisimman pitkäksi. Kirjallisuudesta nousseen, tuotteen suunnittelua koskevan tunnepitoisen kestävyuden arvioimisen voisi myös sisällyttää Shades of Green -instrumentin kriteeristöön. Arvioinnin kohteina voisivat tällöin olla esimerkiksi yrityksen tuotteelle tarjoamat palvelut tai tuotteen valmistuksesta läpinäkyvästi viestiminen, sillä käyttäjän ja tuotteen valmistajan lähentäminen on todettu lisäävän tuotteen tunnearvoa.

Shades of Green -instrumentin tasojen minimivaatimukset ja tuotteen arvioinnissa tasolta toiselle siirtyminen vaatii vielä lisää pohdintaa. Shades of Green -instrumentin käyttöä varten arvioinnin tueksi olisi hyvä koota käsikirja, jossa kriteerien perustelut ja täyttymisen ehdot kuvailtaisiin selkeästi tulkinnanvaraisuuden vähentämiseksi. Shades of Green -instrumentin tasojen luokitteluun nousi asiantuntijahaastattelusta ehdotus numeerisen luokittelun, tasojen 1, 2 ja 3, sijaan luokittelu kirjaimin tasoiksi A, B ja C, jotta luokittelun tapa olisi mahdollisimman selkeä ja yhtenäinen esimerkiksi laajalti tunnettuun kodinkoneiden ja elektroniikkalaitteiden energiankulutuksen energiamerkintään nähden.

Kaiken kaikkiaan Shades of Green -instrumentissa on onnistuttu huomioimaan laajasti sosiaalisen ja ympäristökestävyyden tekijöitä, jotka ovat olennaisia kestävä kehityksen edistämisen kannalta. Shades of Green -instrumentin kehittäjät ovat tehneet perusteellista tutkimusta ja sisällyttäneet instrumentin kriteereihin ansiokkaasti tekijöitä, jotka tukevat kestävä kehityksen edistämistä tuotteen koko elinkaaren ja toimitusketjun huomioiden.

7 Pohdinta

Seuraavaksi arvioidaan opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista, opinnäytetyöprosessia, työn luotettavuutta ja eettisyyttä sekä tulosten sovellettavuutta. Lisäksi arvioidaan aiheen merkittävyyttä ja ajankohtaisuutta niin ammattialalla kuin työelämässä sekä esitetään jatkotutkimusehdotukset.

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada käytännönläheinen kokemus Shades of Green -instrumentin käytettävyydestä sekä tutkia instrumentin soveltuvuutta yhteistyöyrityksen tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden mittaamiseen käyttökokeilun, tietoperustan ja asiantuntijahaastattelun analyysin kautta sekä tuottaa kehittämissuhteita ja -ideoita Shades of Green -instrumentin jatkokehitystä varten. Tässä opinnäytetyössä Shades of Green -instrumentin kriteerien soveltaminen rajattiin yhteistyöyrityksen yhden tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden arvioimiseen. Opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisenä kehittämissuhteenä, jossa työtä ohjasi käytännölliset tavoitteet, joihin haettiin tukea teoriasta. Opinnäytetyön kannalta keskeiset käsitteet avattiin työn alussa alan kirjallisuuteen, tutkimustietoon ja luotettaviin verkkolähteisiin nojaten. Shades of Green -instrumentin taustat ja toimintaperiaatteet kuvailtiin instrumentin kehittäjien kirjoittamaan vertaisarvioituun tutkimusartikkeliin perustuen.

Opinnäytetyön lähestymistavaksi valittiin tapaustutkimus, sillä tavoitteena oli soveltaa käytäntöön Shades of Green -instrumentin kriteerejä tuotteen arvioinnissa sekä yhdistää instrumentin kehittäminen ja Pure Wasten asiantuntijuus. Opinnäytetyössä esiteltiin yksityiskohtainen kuvaus Shades of Green -instrumentin soveltamisesta käytäntöön. Opinnäytetyön tekijä oli saanut osallistua Shades of Green -instrumentin tuotetestaukseen jo aiemmin ja sai nyt tämän opinnäytetyön myötä mahdollisuuden paneutua Shades of Green -instrumentin käyttökokeiluun vielä aiempaa syvällisemmin. Instrumentin kriteerien soveltaminen tätä opinnäytetyötä varten oli edeltävään tuotetestaukseen nähden luontevampaa, kun instrumentin taustoihin ja toimintaperiaatteisiin oli päästy syventymään instrumentin kehittäjien kirjoittaman tutkimusartikkelin perusteella ja opinnäytetyön kannalta keskeisiin

käsitteisiin oli perehdytty ennen käyttökokeilun tekemistä. Shades of Green -instrumentin kehittämisen ja Pure Wasten asiantuntijuuden yhdistämiseksi valittiin opinnäytetyössä puolistrukturoitu asiantuntijahaastattelu. Puolistrukturoidussa asiantuntijahaastattelussa oli mahdollista varmistaa täsmentävien kysymysten avulla, että haastateltava ymmärsi kysymykset tarkoituksenmukaisesti. Asiantuntijahaastattelun ja käyttökokeilun kautta nousi kehitysideoita instrumentin jatkokehitystä ajatellen ja niiden rinnalle nostettiin analyysissä huomioita myös alan ajankohtaisesta kirjallisuudesta sekä kansainvälisistä, vertaisarvioituista tutkimusartikkeleista.

Opinnäytetyössä oli käytössä menetelmätriangulaatio: tietoperusta kirjoitettiin alan kirjallisuuteen ja ajankohtaiseen tutkimustietoon perustuen, Shades of Green -instrumentista tehtiin käyttökokeilu ja lisäksi haastateltiin asiantuntijaa instrumentin soveltuvuuden arvioimiseksi ja kehitysideoiden saamiseksi. Valittujen menetelmien avulla saatiin vastaukset tutkimuskysymyksiin. Vaikka asiantuntijahaastatteluun valitulla Pure Wasten vastuullisuusjohtajalla on paljon kokemusta vastuullisen liiketoiminnan kehittämisestä, haastateltavaksi olisi voinut vielä pyytää lisää henkilöitä, jotka toimivat vastuullisuusasiantuntijoina esimerkiksi alan ammattiliitossa tai muissa tehtävissä, joissa tavoitteena on vaatetusalan vastuullisuuden edistäminen. Näin Shades of Green -instrumentin kehittämiseen olisi saanut mahdollisesti lisää kehitysideoita ja näkökulmia instrumentin soveltuvuudesta tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden mittaamisessa. Jälkeenpäin pohdittaessa systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tekeminen vaatetusosalalla jo käytössä olevista vastuullisuusmittareista olisi myös tuottanut hyödyllistä tietoa, johon käyttökokeilusta ja asiantuntijahaastattelusta saatuja havainnoja olisi voinut verrata. Lisäksi opinnäytetyön tulosten vertaaminen muihin Shades of Green -instrumentin tuotetestauksiin olisi ollut mielenkiintoista, mutta tietoa niissä nousseista tarkemmista havainnoista ei ollut saatavilla tätä opinnäytetyötä kirjoitettaessa.

Käyttökokeilun avaaminen opinnäytetyössä toi esille yksityiskohtaisen esimerkin Shades of Green -instrumentin soveltamisesta esimerkkituotteen arvioimisessa.

Asiantuntijahaastattelun ja käyttökokeilun analysoiminen toi näkyväksi instrumentin soveltuvuuden juuri tämän kyseisen tuotteen arvioimiseen ja toi esille kehitysideoita Shades of Green -instrumentin jatkokehitystä varten. Tämän opinnäytetyön perusteella voidaan todeta, että Shades of Green -instrumentti soveltuu erinomaisesti Pure Wasten, innovatiivisen vaatetusalan toimijan, tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden mittaamiseen, sillä instrumentissa huomioidaan laajasti sosiaalisen ja ympäristökestävyyden eri osa-alueet ja Pure Waste vaatetusalan edelläkävijänä huomioidi näitä tekijöitä jo laajasti vastuullisuustyönsään ja -viestinnässään. Opinnäytetyön tuloksia ei voida kuitenkaan yleistää koskemaan vaatetusalan tuotteita laajemmin, sillä erityyppisten tuoteryhmien tuotteita arvioitaessa olisi voinut nousta esille vielä muita tekijöitä, jotka vaikuttaisivat Shades of Green -instrumentin soveltuvuuteen tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden arvioimisessa.

Opinnäytetyön aihe on vaatetusalalla erittäin ajankohtainen ja merkittävä, sillä jokainen alan yritys joutuu pohtimaan toimintansa vastuullisuutta pysyäkseen alan kilpailussa mukana. Opinnäytetyössä esiteltiin kehitteillä olevaa Shades of Green -instrumenttia, joka omalta osaltaan edistää kestävä kehityksen toteuttamista vaatetusalalla, ja suuntaa alan toimijoita kohti kiertotaloutta. Opinnäytetyö toi esille Shades of Green -instrumentin periaatteet, taustat sekä yksityiskohtaisen kuvauksen käyttökokeilusta, mikä tuo instrumenttia helpommin lähestyttäväksi yhteistyöyrityksen lisäksi myös muille alan toimijoille. Vaikka opinnäytetyön tulokset Shades of Green -instrumentin soveltuvuudesta eivät ole laajemmin yleistettävissä, opinnäytetyötä voidaan hyödyntää alalla suomenkielisenä tietopakettina Shades of Green -instrumentista sekä esimerkkinä instrumentin soveltamisesta. Opinnäytetyön tarkasti ennen sen julkaisemista myös Shades of Green -instrumentin yhteyshenkilönä toiminut tutkija, minkä myötä opinnäytetyön esiin tuoma tieto instrumentista, sen taustoista ja toimintaperiaatteista on luotettavaa ja sisällöllisesti virheetöntä.

Opinnäytetyön tekeminen ajankohtaisesta, vaatetusalaa paljon puhuttavasta aiheesta syvensi myös tekijän omaa ammatillista osaamista ja profiloitumista. Ai-

heesta kertovaan tutkimustietoon perehtyminen, käyttökokeilun tekeminen, asiantuntijan haastattelemine sekä Shades of Green -instrumentin kehittäjän kanssa käyty vuoropuhelu lisäsivät aiheen ymmärtämistä laajemmin ja syvällisemmin. Opinnäytetyöprosessi eteni suunnitellun mukaisesti ja opinnäytetyössä noudatettiin hyvän tutkimuskäytännön periaatteita, ammattieettisiä ohjeita sekä soveltuvaa lainsäädäntöä. Työssä kunnioitettiin muita tutkijoita ja kirjoittajia merkitsemällä lähdeviitteet ja -merkinnät tarkasti ja asianmukaisesti. Opinnäytetyön eri vaiheista ja tuloksista raportoitiin tarkasti ja rehellisesti. Opinnäytetyöaiheeseen perehdyttiin huolellisesti ja opinnäytetyöprosessissa noudatettiin lähdekriittisyyttä ja arvioitiin prosessia koko työn ajan. Valitut analyysimenetelmät tukivat opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamista ja tutkimuskysymyksiin vastausten löytämistä. Opinnäytetyön suunnitteleminen, toteuttaminen ja hallinta lisäsivät opinnäytetyön tekijän tuntemusta vaativasta ammattialan aiheesta, mikä hyödyttää myös työelämää. Opinnäytetyöprosessin myötä valmistui ammattialan ja työelämän kannalta merkityksellinen lopputulos.

Opinnäytetyössä saavutettiin työlle asetetut tavoitteet. Opinnäytetyön käyttökokeilun, kirjallisuuden ja asiantuntijahaastattelun analyysin kautta saatuja tuloksia voidaan hyödyntää niin Shades of Green -instrumentin kehittäjien toimesta kuin myös Pure Wasten vastuullisuustyön kehittämisessä ja tuotteen kestävydestä viestimessä kuluttajille. Shades of Green -instrumentista tuotetestausten tekeminen myös muihin tuoteryhmiin sekä testauksen tekeminen tuotteisiin, joiden vastuullisuustekijät eivät olisi vielä yhtä edistykselliset kuin mitä ne Pure Wasten miesten t-paidan osalta olivat, olisi kiinnostavaa. Instrumentin soveltaminen ja kriteerien vaatimien tietojen löytäminen olisi varmasti huomattavasti työläämpää, mikäli tuotteen vastuullisuuteen liittyviä tekoja ei olisi kattavasti raportoitu yrityksen vastuullisuusraportissa tai tuotekortilla. Silloinkin Shades of Green -instrumentin kriteerien soveltaminen toisi yritykselle arvokasta tietoa siitä, mitä osaluoteita heidän tulisi toiminnastaan vielä selvittää ja mahdollisesti muuttaa voidakseen toimia tulevaisuudessa alalla kestävämmiin ja toimisi näin osaltaan puskurina kestäväen kehityksen edistämässä.

Jatkotutkimusaiheeksi ehdotetaan lisää tämän työn kaltaisten käyttökokeilujen tekemistä erilaisten ja erikokoisten yritysten tuotteisiin eri tuoteryhmät huomioiden. Muiden käyttökokeilujen myötä saataisiin jälleen lisää tietoa Shades of Green -instrumentin soveltuvuudesta ja käytettävyydestä erilaisten tuotteiden sosiaalisen ja ympäristökestävyyden arvioimisessa. Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla Shades of Green -instrumentin testaaminen kuluttajilla, jotta saataisiin selville, tuoko instrumentti toivottua selkeyttä kuluttajille suunnattuun vastuullisuusviestintään. Myös systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tekeminen vaatetusalalla tällä hetkellä käytössä olevista vastuullisuusmittareista ja niiden soveltuvuudesta tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden arvioimiseen olisi mielenkiintoinen tutkimusaihe, jonka tuloksia voitaisiin hyödyntää vertaamalla niitä Shades of Green -instrumentin käyttökokeilusta ja asiantuntijahaastatteluista saatuihin tuloksiin.

Lähteet

Aakko, Maarit & Niinimäki, Kirsi 2021. Quality matters: reviewing the connections between perceived quality and clothing use time. *Journal of Fashion Marketing and Management: An International Journal*. Vol. 26 No. 1, 107–125. Emerald Publishing Limited. <<https://www.emerald.com/insight/1361-2026.htm>> (luettu 20.1.2022).

Amfori 2019 [verkkosivu]. Amfori BSCI. <<https://www.amfori.org/content/amfori-bsci>> (luettu 14.12.2021).

Bengs, Hannes 2021. Asiantuntijahaastattelu 20.12.2021.

Damert, Matthias, Koep, Lisa & Morris, Jonathan 2021. Labels in the Textile and Fashion Industry: Communicating Sustainability to Effect Sustainable Consumption. Arnold, Marlen Gabriele, Beyer, Katja, Cebulla, Holger, Matthes, André & Schumann, Anton (toim.): Sustainable textile and fashion value chains – Drivers, Concepts, Theories and Solutions. Cham: Springer Nature Switzerland AG.

ECHA. European Chemicals Agency [verkkosivu]. Lainsäädäntö. REACH. <<https://echa.europa.eu/fi/regulations/reach/understanding-reach>> (luettu 19.8.2021).

Fair wear [verkkosivu]. About us. <<https://www.fairwear.org/about-us>> (luettu 15.12.2021).

Finix 2020 [verkkosivu]. Sustainable textile systems: Co-creating resource-wise business for Finland in global textile networks. <<https://research.aalto.fi/en/publications/finix-sustainable-textile-systems-co-creating-resource-wise-busin>> (luettu 17.3.2021).

Halme, Minna, Jalas, Mikko, Joutsenvirta, Maria & Mäkinen, Jukka (toim.) 2011. Vastuullinen liiketoiminta kansainvälisessä maailmassa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Harmaala, Minna-Maari & Jallinoja, Niina 2012. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. 1. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15.–16. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hvass, Kerli Kant 2018. A Consumer-centered Approach for Managing Post-consumer Textile Flows. Niinimäki, Kirsi (toim.): Sustainable fashion in a circular economy. Espoo: Aalto University. 170–191.

Järvinen, Joonas 2021 [verkkosivu]. Shades of Green Exhibition. <<https://joonamikael.com/shades-of-green-exhibition>> (luettu 18.1.2021).

Karell, Essi 2018. Design for Circularity: The Case of circular.fashion. Niinimäki, Kirsi (toim.): Sustainable fashion in a circular economy. Espoo: Aalto University. 96–127.

Karell, Essi & Niinimäki, Kirsi 2020. A Mixed-Method Study of Design Practices and Designers' Roles in Sustainable-Minded Clothing Companies. Sustainability, Vol. 12(11), 4680. <<https://doi.org/10.3390/su12114680>> (luettu 24.1.2022).

Kestävä kehitys a [verkkosivu]. Mitä on kestävä kehitys? Valtioneuvoston kanslia. <<https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>> (luettu 11.8.2021).

Kestävä kehitys b [verkkosivu]. Kestävä kehitys ja Agenda2030. Valtioneuvoston kanslia. <<https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>> (luettu 11.8.2021).

Ketola, Tarja 2005. Vastuullinen liiketoiminta – Sanoista teoiksi. Helsinki: Edita.

Liappis, Hanna, Pentikäinen, Merja & Vanhala, Anne 2019. Menesty yritysvastuulla –Käsikirja kokonaisuuteen. Helsinki: Edita.

Moilanen, Teemu, Ojasalo, Katri & Ritalahti, Jarmo 2020. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Niinimäki, Kirsi (toim.) 2018. Sustainable fashion in a circular economy. Espoo: Aalto University.

NSF International 2021 [verkkosivu]. Global Recycled Standard. <<https://www.nsf.org/knowledge-library/global-recycled-standard>> (luettu 14.12.2021).

Pure Waste maailma 2021 [verkkosivu]. Toiminta-ajatuksemme. <<https://www.purewaste.com/fi/purewaste-maailma/meista/toiminta-ajatus-ja-periaatteet>> (luettu 10.3.2021).

Pure Waste 2021 [verkkosivu]. Sustainability report 2020. <<https://drive.google.com/file/d/1O1gIBz1DF7WjtNkWdhR-6ht9zIX1gTeB/view>> (luettu 11.8.2021).

SAI 2021 [verkkosivu]. Social Accountability International. SA8000 Standard. <<https://sa-intl.org/programs/sa8000/>> (luettu 15.12.2021).

Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10., uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sedex 2021 [verkkosivu]. Empowering Responsible Supply Chains. <<https://www.sedex.com>> (luettu 15.12.2021).

STJM 2016 [verkkosivut]. Vastuullisuus- ja kiertotalousjulkaisut. Vastuullisuus-käsikirja. <https://stjm.s3.eu-west-1.amazonaws.com/test/stjm_vastuullisuus-kasikirja.pdf> (luettu 14.12.2021).

Touchpoint 2021 [verkkosivu]. Ajankohtaista. Tiedotteet. Vastuullisten essujen uusi tulokas Vellamo! <<https://www.touchpoint.fi/ajankohtaista/vastuullisten-essujen-uusi-tulokas-vellamo>> (luettu 24.1.2022).

Tukes. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto [verkkosivu]. Kemikaalit. REACH-asetus. <<https://tukes.fi/kemikaalit/reach>> (luettu 14.12.2021).

Turunen, Linda Lisa Maria & Halme, Minna 2021. Communicating actionable sustainability information to consumers: The Shades of Green instrument for fashion. *Journal of Cleaner Production* 297 (2021) 126605. ScienceDirect. Elsevier Ltd. <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652621008258>> (luettu 1.7.2021).

Vilka, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. 5., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ympäristöministeriö 2021a [verkkosivu]. Kiertotalouden edistäminen. <<https://ym.fi/kiertotalousohjelma>> (luettu 11.8.2021).

Ympäristöministeriö 2021b [verkkosivu]. Mitä on kestävä kehitys? <<https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>> (luettu 11.8.2021)

Liitteet

Haastattelurunko

Kysymykset Pure Wasten vastuullisuusjohtajalle

1. Mitä hyvää näet Shades of Green -instrumentissa?
2. Miten instrumentti huomioi mielestäsi sosiaalisen ja ympäristökestävyyden eri osa-alueet?
3. Onko jotain aihealueita, joita pitäisi huomioida tarkemmin (joita ei Shades of Green -instrumentissa ole vielä huomioitu) ja joita olisi mahdollista raportoida ja liittää instrumentin kriteereihin?
4. Mitä kehityskohteita Shades of Green -instrumentissa mielestäsi on?
5. Mitkä olisivat mielestäsi sopivat vähimmäisvaatimukset kullekin instrumentin tasolle?
 - a. Kestävän kehityksen vähimmäisintegrointi (taso 1)
 - b. Kestävän kehityksen edistynyt integrointi (taso 2)
 - c. Kestävän kehityksen innovaatio (taso 3)
6. Miten tasojen pisteytys tulisi mielestäsi rakentaa?
7. Tuleeko mieleen ideoita, miten esimerkiksi a) korkeaa laatua tai b) ajatonta suunnittelua voitaisiin arvioida mitattavassa muodossa?
8. Miten Shades of Green -instrumentissa voitaisiin arvioida kierrätysmateriaalin laatua ja uudelleen kierrätettävyyttä?

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimuksen/opinnäytetyön nimi: Metropolia Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö (Vaatealan tutkinto-ohjelma): *”Shades of Green -instrumentin käyttökokeilu – Case: Pure Waste Textiles Oy”*

Tutkimuksen/opinnäytetyön toteuttaja: Metropolia Ammattikorkeakoulun Vaatealan tutkinto-ohjelman opiskelija Susanna Ainesmaa, sähköposti: susanna.ainesmaa@metropolia.fi, puhelin: *****.

Susanna Ainesmaan opinnäytetyön ohjaajana Metropolia Ammattikorkeakoulusta toimii Vaatealan tutkinto-ohjelman lehtori Ülke Liesvirta (KM, kasvatustieteiden maisteri), sähköposti: Ulke.Liesvirta@metropolia.fi, puhelin: *****.

Minua, Hannes Bengsiä, on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tutkimukseen, joka tehdään osana Bachelor-tasosta Metropolia Ammattikorkeakoulun Vaatealan opinnäytetyötä. Opinnäytetyöhön liittyvässä tutkimuksessa (asiantuntijahaastattelussa) on tarkoituksena selvittää *Shades of Green -instrumentin soveltuvuutta yhteistyöyrityksen tuotteen sosiaalisen ja ympäristökestävyyden mittaamiseen haastatteleamalla yhteistyöyrityksen vastuullisuusjohtajaa, Hannes Bengsiä, instrumentin kriteereistä, Shades of Green -instrumentin käyttökokeilun kautta saaduista tuloksista sekä tuomaan näkyväksi Pure Wasten vastuullisuusjohtajan kokemuksia vastuullisen toiminnan mittaamisesta. Opinnäytetyössä yhdistyy asiantuntijahaastattelun kautta Shades of Green -instrumentin kehitys ja kiertotaloutta edistävän Pure Wasten asiantuntijuus vaatealan innovatiivisena toimijana.*

Olen saanut tutkimustiedotteen ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimuksen mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Minua ei ole painostettu osallistumaan tutkimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumuksen, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.

Tutkimukseen liittyvien henkilötietojen (haastateltavan nimen ilmoittaminen tutkimuksessa) käsittelyperusteena on suostumus. Vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni yllä kuvatulla tavalla.

Allekirjoitus: _____

Nimenselvennys: _____

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteineen jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.